

Załącznik do Uchwały Nr
Rady Miejskiej w Siewierzu
z dnia 27 marca 2019 r.

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
MIASTA I GMINY SIEWIERZ
NA LATA 2019 - 2023**

Spis treści:

Wstęp	3
ROZDZIAŁ I Uwarunkowania zewnętrzne tworzenia strategii	5
1.1. Podstawy prawne	5
1.2. Podstawy programowe	6
1.2.1. Dokumenty europejskie i krajowe	6
1.2.2. Dokumenty o zasięgu regionalnym	9
ROZDZIAŁ II Charakterystyka gminy	14
2.1 Uwarunkowania geograficzne	14
2.2 Dane demograficzne	17
2.3 Oświata	20
2.4 Problemy społeczne	22
2.5 Niepełnosprawność i osoby starsze	24
2.6 Ubóstwo	27
2.7 Bezrobocie	29
2.8 Przemoc	33
2.9 Uzależnienia	34
ROZDZIAŁ III Metodologia badań	35
3.1. Przedmiot i cel badań	35
3.2. Metody, techniki i narzędzia badawcze	36
3.3. Organizacja i przebieg badań	37
3.4. Wyniki badań	38
3.5. Analiza SWOT	54
ROZDZIAŁ IV Założenia strategiczne	56
4.1. Misja strategii – cele strategiczne i kierunki działań.	56
4.2. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe.	58
4.3. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią.	60
4.4. Wskaźniki realizacji strategii.	61
4.5. Monitoring i ewaluacja	66
Podsumowanie	66
Spis tabel	67
Spis wykresów	68
Spis rysunków	70

WSTĘP

Strategia rozwiązywania problemów społecznych pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Dokument, w którym sformułowano społeczną misję samorządu, wyznacza cele i działania, których realizacja powinna w znaczny sposób przyczynić się do złagodzenia bądź rozwiązania problemów zidentyfikowanych w trakcie procesu tworzenia strategii. Realizacja założeń strategicznych ma szansę przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców gminy, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Ma również doprowadzić do integracji społecznej. Skuteczność wyznaczonych w dokumencie działań pomocowych będzie jednak zależała od posiadanych i pozyskanych przez samorząd środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych. Strategia rozwiązywania problemów społecznych została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Siewierzu z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, policji oraz mieszkańcy gminy. W ramach diagnozy analizie poddano takie obszary jak: demografia, infrastruktura, gospodarka, zasoby i warunki mieszkaniowe, edukacja i kultura, bezpieczeństwo publiczne, bezrobocie, bezdomność, problemy uzależnień i przemocy w rodzinie, sytuacja dziecka, sytuacja osób starszych i niepełnosprawnych. Na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przeprowadzono również badania ankietowe wśród mieszkańców. Dokument stanowi zatem podstawę do realizacji zadań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz doprowadzić do ich integracji społecznej. Strategia została przygotowana na lata 2019-2023. Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym, skąd stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

W opracowanym dokumencie można wyróżnić trzy zasadnicze części: **wprowadzającą**, która zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych tworzenia strategii; **analityczno-diagnostyczną**, zawierającą informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie; **programową**, która zawiera założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata ujęte w formie misji, celów strategicznych oraz kierunków działań. W części analityczno-diagnostycznej została opisana charakterystyka gminy, w której znajdują się najważniejsze informacje dotyczące położenia Gminy Siewierz i jej dogodnych warunków geograficznych. Ponadto przedstawione zostały wchodzące w skład gminy sołectwa oraz węzły drogowe wpływające na jej atrakcyjność. Część dotycząca demografii skupia się na charakterystyce mieszkańców województwa śląskiego, powiatu będzińskiego oraz Gminy Siewierz w latach 2014 - 2018. Ponadto określa liczebność poszczególnych grup wiekowych, opisuje występujący aktualnie w gminie ruch naturalny. Problemy społeczne - to część strategii, w której zostały opisane najważniejsze dysfunkcje społeczności gminy. W części programowej dotyczącej metodologii badań określony został przedmiot i cel badań, metody, techniki i narzędzia badawcze, opisano w niej również organizację i przebieg badań, przedstawiono strukturę respondentów według podziału na wiek, płeć, miejsce zamieszkania i wykształcenie. Najważniejszym elementem części metodologicznej są wyniki badań przeprowadzonych w ramach diagnozy sytuacji społecznej w Gminie Siewierz. Wyniki te pomogły w identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na terenie gminy problemów społecznych oraz pozwoliły wyłonić działania, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

ROZDZIAŁ I

UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

1.1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich m. in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2137 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2220 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2018 r. poz. 554 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 1265 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1044 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 180 z późn. zm.),

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2019 r. poz. 409),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1878 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2018 r. poz. 755. z późn. zm.),
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2017 r. poz. 2092 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2018 r. poz. 2134 z późn. zm.).

Podczas realizacji strategii znajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m. in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

1.2. PODSTAWY PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Gminy Siewierz jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

1.2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie pozostanie na niej. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej

3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną oraz siedem projektów przewodnich:
- 1) „Unia innowacji”
 - 2) „Młodzież w drodze”
 - 3) „Europejska agenda cyfrowa”
 - 4) „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”
 - 5) „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”
 - 6) „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”
 - 7) „Europejski program walki z ubóstwem”

Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2014-2020

Na wniosek Komisji Europejskiej wspólnymi ramami strategicznymi objęto: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny oraz Fundusz Spójności, które obejmują również Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejski Fundusz Morski i Rybacki. Na podstawie przyjętych założeń w okresie programowania 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny zapewni finansowanie działań strukturalnych na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w ramach czterech głównych obszarów: zatrudnienia, edukacji, włączenia społecznego i usprawniania administracji publicznej. Natomiast Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji posłuży do finansowania pomocy na rzecz pracowników zwolnionych w następstwie poważnej zmiany strukturalnej oraz łagodzenia skutków, które dla rolników niosą nowe umowy handlowe.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej (NSIS)

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,

- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m. in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER)

Program powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia. PO WER będzie również wspierać innowacje społeczne oraz współpracę ponadnarodową w wyżej wymienionych obszarach, a także wdrażanie w naszym kraju „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych”. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój jest ukierunkowany na następujące obszary:

- realizację działań skierowanych do młodych, bezrobotnych osób w wieku od 15 do 24 roku życia i poprawę ich sytuacji na rynku pracy w ramach „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych” i „Gwarancji dla młodzieży”,
- wdrożenie reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych, kluczowych z punktu widzenia Strategii „Europa 2020” i krajowych programów reform,
- wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę,
- poszukiwanie nietypowych, innowacyjnych, stosowanych w innych krajach metod rozwiązywania problemów społecznych,
- realizację programów w zakresie mobilności ponadnarodowej.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK)

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego fundamenty zostały określone w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. W dokumencie, odnosząc się do kluczowych decyzji zawartych w SRK 2020, wskazuje się strategiczne zadania państwa, których podjęcie jest konieczne w perspektywie najbliższych 10 lat, w celu wzmocnienia procesów rozwojowych. Dokument stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych. W SRK 2020 wytyczono obszary strategiczne, w których koncentrować się

będą główne działania oraz określono, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych. W perspektywie niniejszego dokumentu strategicznego szczególnie istotne są:

- wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela,
- rozwój kapitału ludzkiego,
- integracja społeczna,
- zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych.

1.2.2. DOKUMENTY O ZASIĘGU REGIONALNYM

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Siewierz z horyzontem czasowym do 2023 roku koresponduje także z dokumentami o zasięgu regionalnym, w tym w szczególności z zapisami:

- Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”,
- Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020,
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego („Śląskie 2020+”)

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” jest dokumentem, który określa cele polityki rozwoju prowadzonej w regionie, w tym polityki społecznej. W jej ramach sformułowano 4 cele strategiczne wywodzące się z 4 priorytetowych obszarów rozwoju województwa śląskiego (nowoczesna gospodarka, szanse rozwojowe mieszkańców, przestrzeń, relacje z otoczeniem).

1. CEL STRATEGICZNY: *Województwo śląskie regionem nowoczesnej gospodarki rozwijającej się w oparciu o innowacyjność i kreatywność.*

Cele operacyjne:

- Innowacyjne i kreatywne przedsiębiorstwa oraz produkty województwa
- Otwarty i atrakcyjny rynek pracy
- Konkurencyjna gospodarka województwa oparta na elastyczności i specjalizacji firm oraz strukturach sieciowych
- Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały

2. CEL STRATEGICZNY: *Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie.*

Cele operacyjne:

- Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa
- Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców
- Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców

3. CEL STRATEGICZNY: *Województwo śląskie regionem atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni.*

Cele operacyjne:

- Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska
- Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi
- Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni

4. CEL STRATEGICZNY: *Województwo śląskie regionem otwartym będącym istotnym partnerem rozwoju Europy.*

Cele operacyjne:

- Współpraca z partnerami w otoczeniu.
- Atrakcyjny wizerunek województwa śląskiego.
- Region w sieci międzynarodowych i krajowych powiązań infrastrukturalnych.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020 jest dokumentem, który określa cele polityki społecznej prowadzonej w regionie. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej w województwie śląskim, wyznaczono obszary priorytetowe dla polityki społecznej obejmujące:

1. Wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji.
2. Rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej.
3. Wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed zjawiskami dezorganizacji społecznej.

4. Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych.
5. Przełamywanie barier w aktywizacji osób starszych.
6. Wspieranie działań na rzecz integracji systemu pomocy społecznej.
7. Rozwój systemu kształcenia ustawicznego kadr służb pomocy społecznej.
8. Bezpieczeństwo publiczne.

Sformułowane w dokumencie cel główny (misja) i cele strategiczne zakładają „Poprawę warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego” poprzez: wzmocnienie polityki prorodzinnej, wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży, wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych, wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych, wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, został stworzony w oparciu o zapisy zawarte w przedstawionym przez Komisję Europejską tzw. „pakiecie legislacyjnym” dla polityki spójności na lata 2014-2020. Uwzględnia on szczegółowe regulacje odnoszące się do wszystkich funduszy Wspólnych Ram Strategicznych. Obejmują one przepisy związane z misją i celami polityki spójności, ramami finansowymi, szczegółowymi ustaleniami w zakresie programowania, sprawozdawczości, zarządzania i realizacji projektów, a także przepisy związane z dużymi projektami. W Programie uwzględniono również zapisy wynikające z zapisów *Umowy Partnerstwa*, która determinuje kształt polityki spójności w Polsce w latach 2014-2020. Wynika z niej model programowania i wdrażania 16 dwufunduszowych regionalnych programów operacyjnych. Zgodnie z tymi zapisami Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Program jest zarządzany na szczeblu regionalnym, a Instytucją Zarządzającą Programem jest Zarząd Województwa Śląskiego. Regionalny Program Operacyjny Województwa na lata 2014-2020 zakłada realizację działań w następujących priorytetach:

1. Nowoczesna gospodarka
2. Cyfrowe śląskie

3. Konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw
4. Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna
5. Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów
6. Transport
7. Regionalny rynek pracy
8. Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy
9. Włączenie społeczne
10. Rewitalizacja i infrastruktura społeczna i zdrowotna
11. Wzmocnienie potencjału edukacyjnego
12. Infrastruktura edukacyjna
13. Pomoc techniczna

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Będzińskiego na lata 2014 –2020

Przyjęty dokument strategiczny wyznacza następujące cele w zakresie rozwoju społecznego w wymiarze powiatowym:

- ograniczenie liczby osób bezrobotnych i przeciwdziałanie długotrwałym skutkom bezrobocia,
- rozwijanie systemu wspierania rodzin mających trudności w funkcjonowaniu i wypełnianiu swoich ról oraz systemu wspierania rodzicielstwa zastępczego,
- zapobieganie marginalizacji osób szczególnie narażonych na zjawisko wykluczenia społecznego,
- tworzenie osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym oraz aktywizacja osób starszych,
- promocja postaw sprzyjających zdrowiu, promocja zdrowego stylu życia.

Do priorytetowych kierunków działań zaliczono:

- Priorytet I. Promocja zatrudnienia, aktywizacja osób bezrobotnych oraz podnoszenie poziomu wiedzy, kwalifikacji i umiejętności osób długotrwale bezrobotnych.
- Priorytet II. Podnoszenie aktywności społecznej i aktywności zawodowej grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Priorytet III. Stworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym poprzez pomoc w integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem oraz udzielenie wsparcia dla otoczenia osób niepełnosprawnych.

- Priorytet IV. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych (w tym rodzin pełniących funkcje pogotowia opiekuńczego) poprzez promowanie rodzicielstwa zastępczego jako alternatywnej formy opieki nad dzieckiem.
- Priorytet V. Koordynacja, wspieranie i promowanie działań w obszarach profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniem.
- Priorytet VI. Udrożnienie systemu powiatowo – miejsko – gminnego w zakresie profilaktyki rozpadu rodziny i przemocy w rodzinie oraz wdrażanie działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Siewierz do 2020 roku

Strategia rozwoju miasta jest najważniejszym dokumentem planistycznym przygotowywanym przez samorząd miasta, określającym cele i priorytety polityki rozwoju lokalnego. Zawiera m. in. opis sytuacji społeczno – ekonomicznej gminy oraz analizę strategiczną obejmującą m. in. analizę uwarunkowań i scenariusze rozwoju gminy, wizję miasta, misję oraz priorytety i hierarchię celów z miernikami ich osiągnięcia. Zawiera także tryb wdrażania i monitorowania realizacji strategii. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Siewierz do 2020 roku wskazuje cele strategiczne i cele operacyjne dla rozwoju gminy:

I Cel strategiczny: Siewierz - gminą z nowoczesną infrastrukturą i czystym środowiskiem, przy wykorzystaniu walorów kulturowych.

Cele operacyjne:

- 1) Ochrona środowiska naturalnego m.in. poprzez rozwój infrastruktury
- 2) Rewitalizacja i zapewnienie ładu przestrzennego z zachowaniem walorów kulturowych
- 3) Rozwój systemu infrastruktury komunikacyjnej
- 4) Poprawa dostępu do Internetu oraz usług elektronicznych

II Cel strategiczny: Siewierz – gminą o wysokiej jakości życia mieszkańców opierającej się na powszechnej dostępności do wysokiej jakości usług publicznych i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Cele operacyjne:

- 1) Stworzenie dogodnych warunków dla życia mieszkańców oraz włączenie społeczne
- 2) Wzmocnienie potencjału edukacyjnego gminy

- 3) Poprawa stanu zdrowia mieszkańców
- 4) Zapewnienie atrakcyjnej oferty kulturalnej i turystycznej oraz możliwości spędzania wolnego czasu
- 5) Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości

III Cel strategiczny: Siewierz – gminą otwartą na współpracę oraz rozpoznawalną w kraju i zagranicą.

Cele operacyjne:

- 1) Wzrost współpracy z podmiotami zewnętrznymi, w tym: samorządami oraz realizacja wspólnych przedsięwzięć
- 2) Atrakcyjny wizerunek gminy oraz wzrost rozpoznawalności w kraju i zagranicą

ROZDZIAŁ II

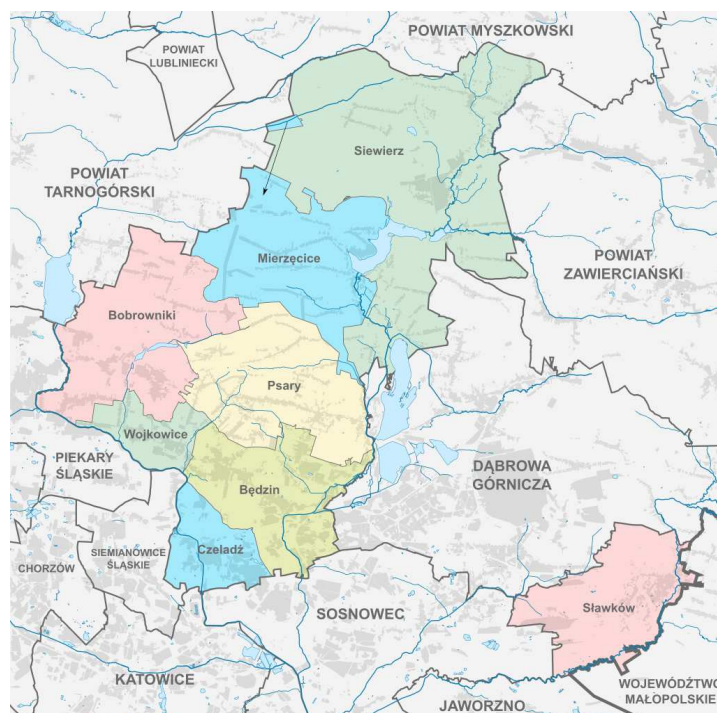
CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE

Siewierz jest małym miastem leżącym w południowej części Polski. Należy do województwa śląskiego, powiatu będzińskiego. Geograficznie Siewierz usytuowany jest w dolinie Czarnej Przemszy na wysokości 290,0 m n.p.m. Nad miastem górują wzgórza: Brudzowice (368,4 m n.p.m.), Łysa Góra (329,4 m n.p.m.) i Warpie (338,7 m n.p.m.). Siewierz położony jest w północno – wschodniej części Wyżyny Śląskiej – na skraju Jury Krakowsko – Częstochowskiej. Sama Wyżyna Śląska rozciąga się od prawego brzegu górnej Odry, aż po krawędź Wyżyny Krakowsko – Wieluńskiej.

Powiat będziński położony jest w centralnej części województwa śląskiego, w Zagłębiu Dąbrowskim, zajmuje powierzchnię 368 km². W skład powiatu będzińskiego wchodzi: Gmina Bobrowniki, Gmina Siewierz, Gmina Czeladź, Gmina Mierzęcice, Gmina Psary, Gmina Sławków, Gmina Wojkowice, Gmina Sławków.

Rysunek 1. Gminy powiatu będzińskiego.

Głównym bogactwem naturalnym powiatu, podobnie jak całego regionu, był węgiel kamienny. Dlatego przez wiele lat o przemysłowym obliczu tej ziemi decydowało górnictwo. Na terenie Psar, w Strzyżowicach, powstała w 1788 roku pierwsza kopalnia w Zagłębiu. Obecnie przemysł wydobywczy, po likwidacji kopalń węgla kamiennego, reprezentują jedynie Górnicze Zakłady Dolomitowe w Siewierzu.

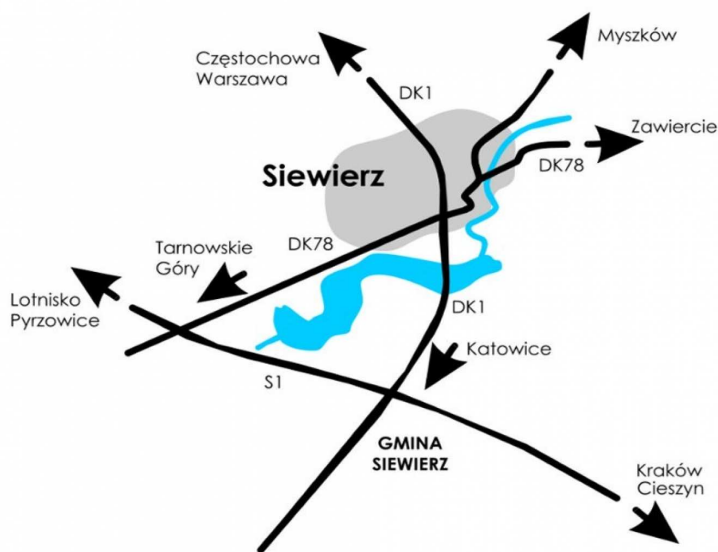
W skład Gminy Siewierz wchodzi: miasto Siewierz będące siedzibą lokalnych władz oraz 10 sołectw: Brudzowice, Dziewki, Gołuchowice, Leśniaki, Nowa Wioska, Podwarpie, Tuliszków, Warężyn, Wojkowice Kościelne, Żeliszawice. Ponadto trzy spośród wymienionych sołectw obejmują swoim obszarem kilka miejscowości. I tak, w skład sołectwa Warężyn wchodzi miejscowości: Podwarężyn, Kuźnica Warężyńska, Kuźnica Piaskowa i Kuźnica Podleśna. W skład sołectwa Podwarpie wchodzi miejscowości Hektary, Marcinków i Zawarpie, a w skład sołectwa Żeliszawice wchodzi miejscowości Czekanka, Dzierżawa i Słowik.

Rysunek 2. Sołectwa Gminy Siewierz.

Siewierz jest ważnym węzłem drogowym. Krzyżują się tutaj ważne szlaki z Katowic do Warszawy, z Bytomia do Kielc, a także z Krakowa przez Olkusz do Częstochowy oraz z Katowic przez Myszków do Świętej Anny. Przez Siewierz przebiega linia kolejowa Zawiercie – Tarnowskie Góry, wykorzystywana w ruchu towarowym, a wkrótce także pasażerskim. Projektowana odbudowa linii kolejowej nr 182 z Tarnowskich Gór do Zawiercia uzyskała dofinansowanie unijne. Inwestycja będzie realizowana do 2022 roku i stworzy dobre warunki dla połączeń Katowic z lotniskiem w Pyrzowicach i Zawierciem. Dojazd do portu lotniczego będzie możliwy zarówno od strony Tarnowskich Gór, jak i Zawiercia. Orientacyjny czas przejazdu na lotnisko z Tarnowskich Gór to ok. 17 minut, natomiast z Zawiercia ok. 23 minuty. Linia będzie również bardzo ważną trasą obsługującą bocznice towarową CARGO Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice oddalonego od Siewierza o zaledwie kilkanaście kilometrów.

Rysunek 3. Lokalizacja Gminy Siewierz na tle dróg krajowych przebiegających przez województwo śląskie.

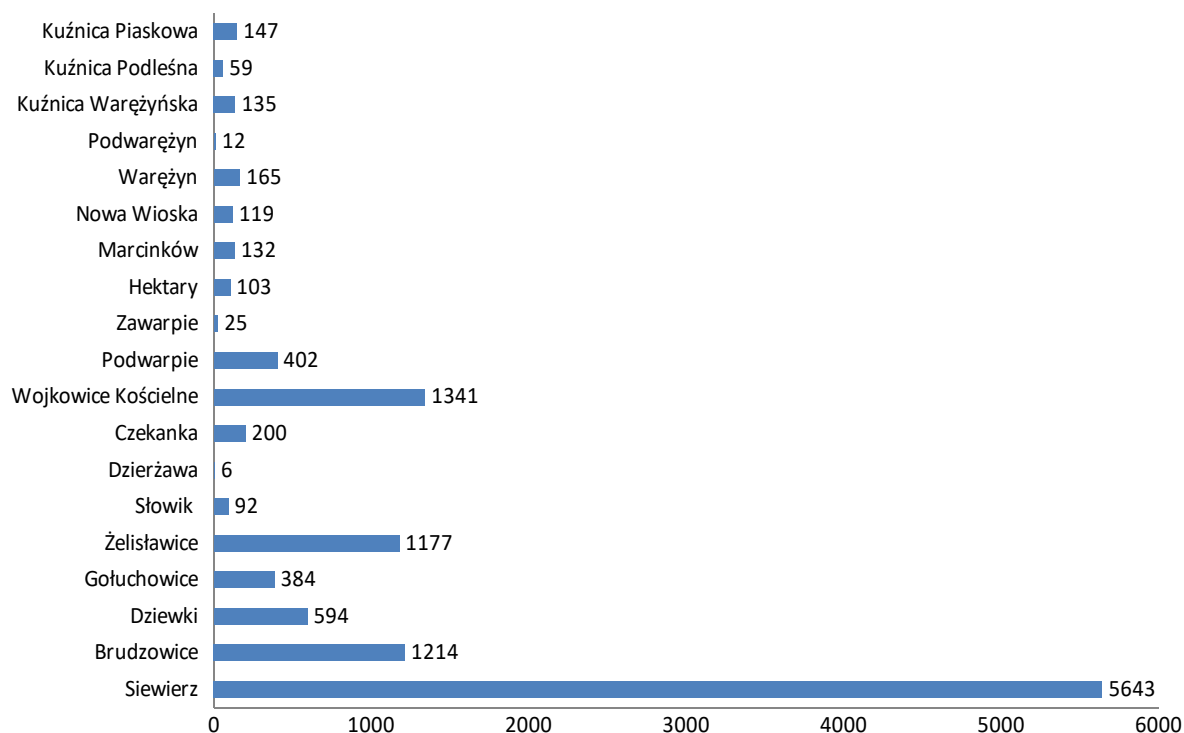
2.2. DANE DEMOGRAFICZNE

Województwo śląskie ma 4 548 180 mieszkańców, z czego 51,8% stanowią kobiety, a 48,2% mężczyźni. W latach 2002 - 2017 liczba mieszkańców zmalała o 3,9%. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,4 lata i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

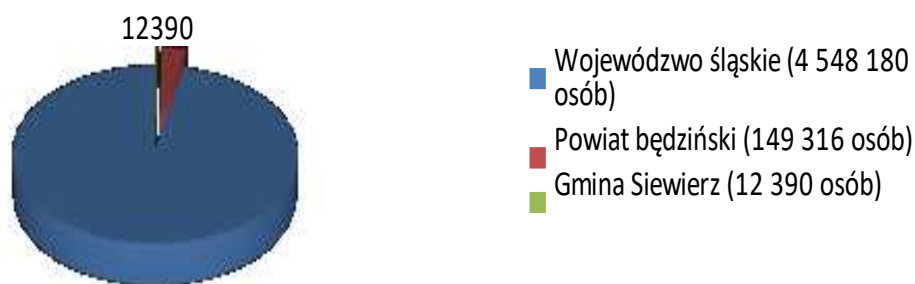
Powiat będziński ma 149 316 mieszkańców, z czego 52,4% stanowią kobiety, a 47,6% mężczyźni. W latach 2002-2017 liczba mieszkańców zmalała o 1,8%. Średni wiek mieszkańców wynosi 43,7 lat i jest nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Gmina Siewierz ma 12 390 mieszkańców, z czego 52,0% stanowią kobiety, a 48,0% mężczyźni. W latach 2002-2017 liczba mieszkańców wzrosła o 1,6%. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,2 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Wykres 1. Ludność Gminy Siewierz

Wykres 2: Ludność województwa śląskiego, powiatu będzińskiego oraz Gminy Siewierz.

W gminie wciąż wzrasta liczba ludności, w roku 2015 było 12287 mieszkańców, w roku 2016 było 12366 mieszkańców, a w roku 2017 - 12390 osób zamieszkiwało teren gminy. Najliczniejszymi sołectwami są Wojkowice Kościelne, Żeliszawice i Brudzowice.

Tabela 1. Stan ludności według wieku w Gminie Siewierz w latach 2015-2017.

Wyszczególnienie	2015			2016			2017		
	wiek			wiek			wiek		
	przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny	przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny	przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
ogółem	12287			12366			12390		
	2072	7069	2606	2103	7520	2743	2108	7452	2802
mężczyźni	5899			5948			5947		
	1053	4007	839	1072	3974	902	1081	3915	951
kobiety	6388			6418			6443		
	1019	3602	1767	1031	3546	1841	1027	3537	1879

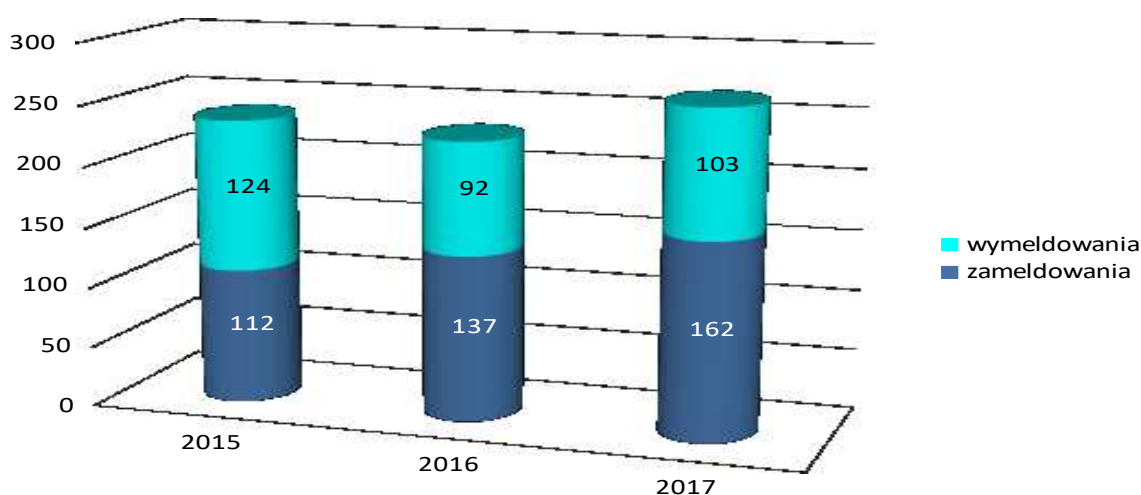
W analizowanym okresie lat 2015 - 2017 struktura wiekowa ludności gminy ulegała korzystnym zmianom. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2015 - 2017 liczba dzieci i młodzieży zwiększyła się (z 2072 osób w 2015 r. do 2108 osób w 2017 r.), wzrosła również liczba osób w wieku produkcyjnych (z 7069 osób w 2015 r. do 7452 osób w 2017 r.), natomiast znacząco zwiększyła się liczba osób w wieku poprodukcyjnym (z 2606 osób w 2015 r. do 2802 osób w 2017 r.) co niekorzystanie wpływa na ruch naturalny. W roku 2018 liczba ludności w Polsce wynosiła 37 858 000. Od 1960 roku nastąpił wzrost średniego, krajowego wieku z 29,1 lat do 41,6 lat obecnie, gdzie dla Gminy Siewierz jest to wiek 42,2 lata. Średnia liczba urodzeń w Polsce wynosi 333 698 rocznie, liczba zgonów to 403 311 w roku. W roku 2018 współczynnik wzrostu populacji Polski wynosił: - 0.15%. Na terenie Gminy Siewierz w 2017 r. przyrost naturalny wyniósł -21, miało miejsce 115 urodzeń i 136 zgonów.

Tabela 2. Naturalny ruch ludności w Gminie Siewierz.

	2015	2016	2017
URODZENIA ŻYWE			
ogółem	106	122	115
kobiet	56	56	56
mężczyźni	50	66	59
ZGONY			
ogółem	123	122	136
kobiety	56	52	63
mężczyźni	67	70	73
PRZYROST NATURALNY			
ogółem	-17	0	-21
kobiety	0	4	-7
mężczyźni	-17	-4	-14

Ważnym czynnikiem kształtującym rzeczywisty poziom ludności na danym terenie jest saldo migracji. Gmina Siewierz odznacza się korzystnym saldem migracji, bowiem w latach 2015-2017 nie odnotowano ujemnej wartości tego wskaźnika. Na przestrzeni badanego okresu utrzymuje się tendencja wzrostowa liczby osób zameldowanych na terenie Miasta i Gminy Siewierz. W 2016 roku zarejestrowano 137 zameldowań oraz 92 wymeldowania. W 2017 roku zarejestrowano 162 zameldowania w ruchu wewnętrznym oraz 103 wymeldowania, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Gminy Siewierz 59.

Wykres 3. Wymeldowania i zameldowania w gminie.

2.3. OŚWIATA

Sieć placówek oświatowych na terenie miasta i gminy tworzą:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Księstwa Siewierskiego w Siewierzu
- Szkoła Podstawowa w Brudzowicach
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Siewierzu
- Zespół Szkolno - Przedszkolny w Żeliszawicach
- Publiczne Przedszkole w Siewierzu
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Wojkowicach Kościelnych
- Niepubliczny Żłobek i Przedszkole „Świat Dziecka”
- Żłobek Niepubliczny „Jezioraczek”

- Niepubliczne Przedszkole “Akademia Przedszkolaka”
- Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych im. Jana Pawła II w Siewierzu

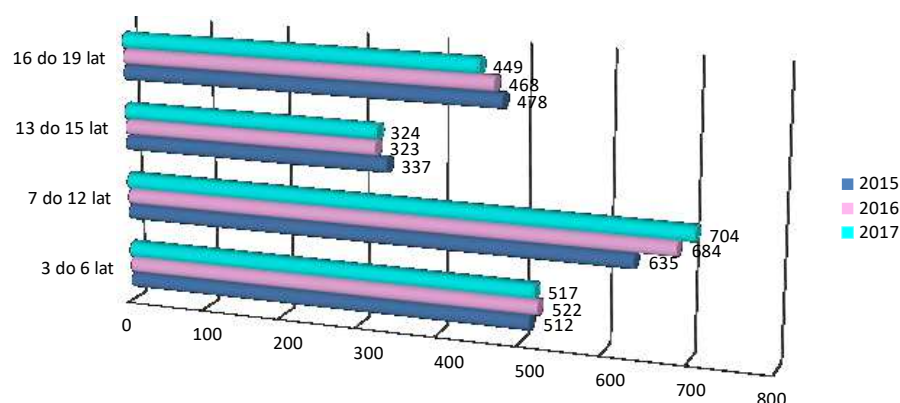
Obecnie na terenie Miasta i Gminy Siewierz znajduje się jedno przedszkole publiczne oraz trzy oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, pięć szkół podstawowych oraz liceum ogólnokształcące i technikum logistyczne. Na terenie gminy funkcjonuje również oświata niepubliczna. Według stanu na dzień 31.12.2018 r. pod opieką placówek oświatowo-wychowawczych pozostaje łącznie 1666 dzieci.

Tabela 3. Ilość dzieci objętych opieką placówek szkolno-wychowawczych.

PRZEDSZKOLA		SZKOŁY PODSTAWOWE								GIMNAZJA		
		KLASA										
PONIŻEJ “0”	“0”	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	I	II	III
349	132	166	110	62	182	176	116	125	137	0	0	111
		SUMA										
481		1074								111		
RAZEM: 1666 uczniów												

Z powyższej tabeli wynika, iż 481 dzieci w wieku przedszkolnych jest objętych publiczną edukacją przedszkolną, natomiast 1074 uczniów uczęszcza do gminnych szkół podstawowych. Na rok szkolny 2018/2019 przypada także ostatni rocznik uczniów uczęszczających do gimnazjum, aktualnie jest ich 111.

Wykres 4. Ilość dzieci z terenu Miasta i Gminy Siewierz w wieku od 3 do 19 lat.

Powyższy wykres obrazuje ilość dzieci w latach 2015 – 2017 z podziałem na wiek związany z etapem edukacyjnym. Na przestrzeni opisanych lat ilość dzieci w wieku przedszkolnym i gimnazjalnym była stabilna, największy wzrost liczby dzieci,

bo aż o 69, odnotowano w grupie wiekowej 7 – 12 lat, z 635 w roku 2015 do 704 w roku 2017. Natomiast w grupie wiekowej kojarzonej z etapem edukacji licealnej odnotowano tendencję malejącą, różnica między rokiem 2015, a 2017 to aż 29 osób.

2.4. PROBLEMY SPOŁECZNE

Pomoc społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka odbywa się poprzez realizację świadczeń pomocy społecznej, podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integrację ze środowiskiem poprzez realizację pracy socjalnej i poradnictwa, udzielenie pomocy w formie świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego. Ośrodek Pomocy Społecznej w Siewierzu realizuje pomoc w formie finansowej m.in.: wypłaty świadczeń (zasiłków: celowych, stałych, okresowych) i niefinansowej m.in.: pracy socjalnej, posiłków, zapewnienie pomocy rzeczowej dla rodzin, pomoc w dożywianiu dzieci w szkole, usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym, skierowanie do domów pomocy społecznej oraz ponoszenie odpłatności za ten pobyt.

Rysunek 4. Główne źródła problemów społecznych.

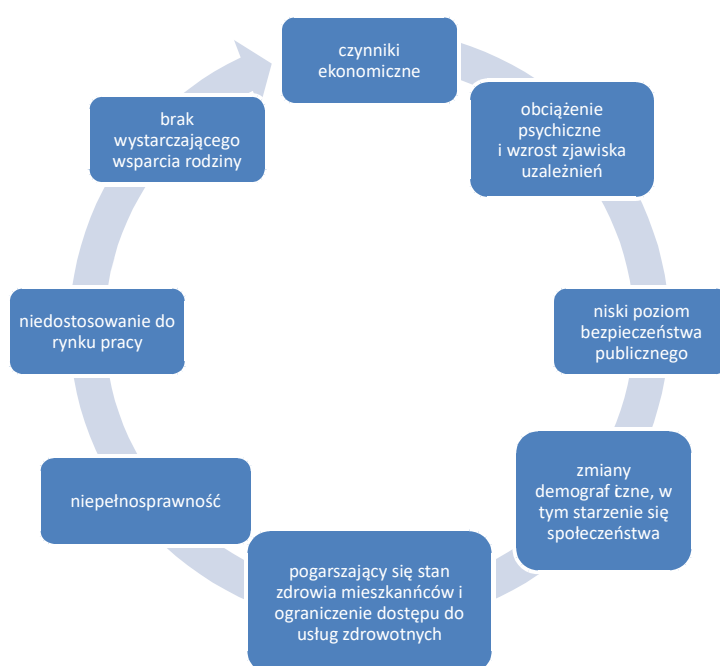

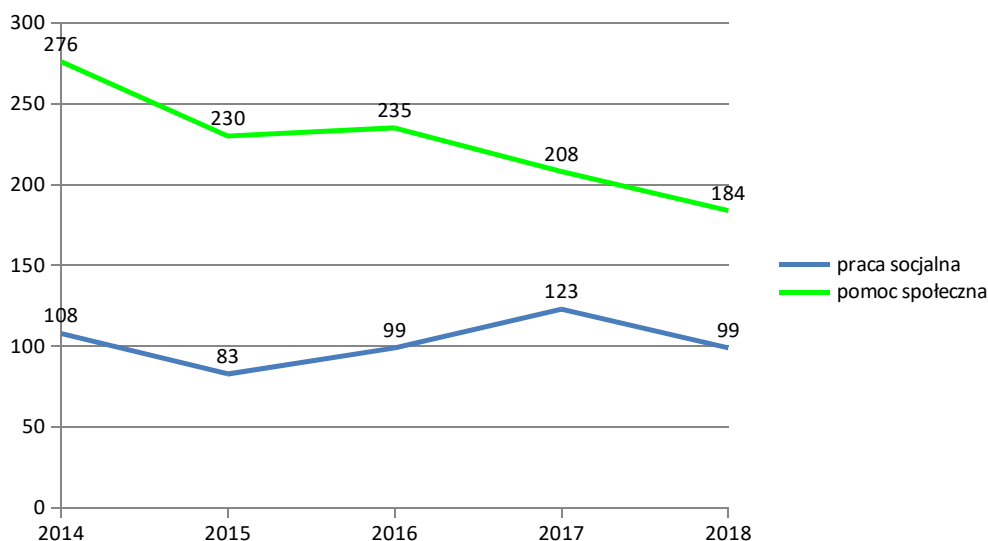
Tabela 4. Pomoc udzielana przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Siewierzu.

Problem społeczny	Liczba rodzin ubiegających się o pomoc w latach:				
	2014	2015	2016	2017	2018
Ubóstwo	138	132	130	98	92
Bezdomność	3	6	7	4	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	29	18	9	8	9
W tym: wielodzietność	8	7	2	2	1
Bezrobocie	111	93	84	57	49
Niepełnosprawność	103	88	93	74	68
Długotrwała lub ciężka choroba	122	106	114	82	75
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego	70	58	46	38	32
W tym:					
rodziny niepełne	34	31	25	19	17
rodziny wielodzietne	8	4	1	1	0
Przemoc w rodzinie	1	6	6	5	2
Alkoholizm	29	26	11	11	12
Narkomania	0	0	0	1	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	3	5	3	2
Zdarzenie losowe	1	2	0	0	1
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	1
Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	1	0

W roku 2014 pomoc społeczna została udzielona 276 rodzinom, w roku 2017 – 208, a w roku 2018 - 184 rodzinom. Z roku na rok maleje liczba rodzin korzystających z oferty wsparcia finansowego Ośrodka Pomocy Społecznej. Poza pomocą finansową Ośrodek Pomocy Społecznej wspiera rodziny z terenu Gminy Siewierz świadcząc pracę socjalną mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez wypełnianie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi oraz rozwinięcia lub wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej. Praca socjalna prowadzona jest w oparciu o diagnozę sytuacji klienta dokonaną przez pracownika socjalnego, związana jest z opracowaniem planu pomocy i wsparcia w zależności od indywidualnej sytuacji oraz

posiadanego potencjału osoby lub rodziny. Pomimo polepszającej się sytuacji finansowej mieszkańców gminy, pomoc w formie pracy socjalnej wciąż utrzymuje się na stałym poziomie. Świadczy to o istnieniu problemów społecznych, u podłoża których nie leżą problemy finansowe, ale bezradność, brak umiejętności polegających na właściwym gospodarowaniu posiadanymi zasobami.

Wykres 5. Ilość rodzin objętych pomocą społeczną i pracą socjalną.

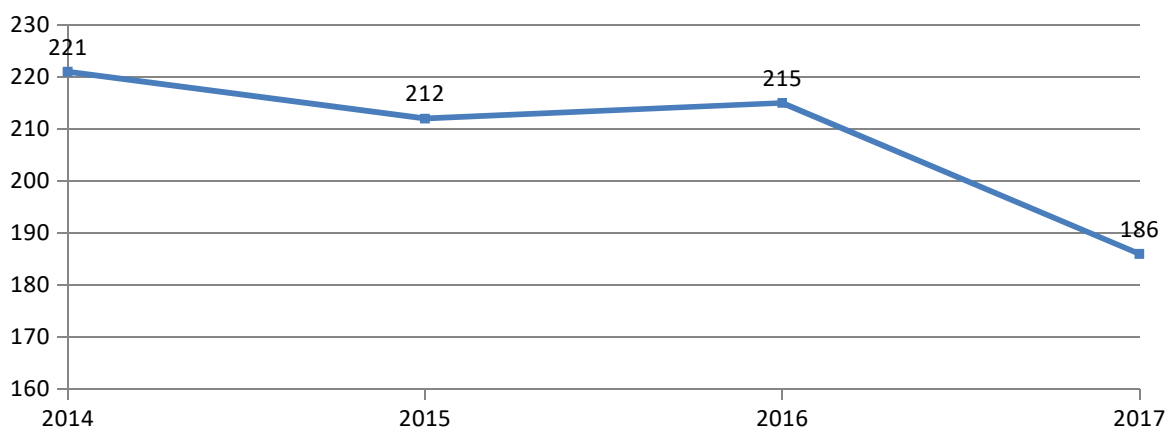
2.5. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I OSOBY STARSZE

Niepełnosprawność to ograniczenie lub całkowity brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu. W ustawie o pomocy społecznej niepełnosprawność określono jako stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe, okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Zadaniem pomocy społecznej jest podejmowanie oraz wspieranie działań na rzecz osób niepełnosprawnych, przeciwdziałanie przejawom dyskryminacji oraz tworzenie warunków mających na celu wyrównywanie szans życiowych osobom niepełnosprawnym i umożliwianie im korzystania z przysługujących praw.

Z danych pochodzących z ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego (NSP) wynika, iż w 2011 roku osoby z niepełnosprawnością stanowiły 12,2 % ogółu ludności kraju co daje liczbę prawie czterech milionów siedemset osób. Wśród osób z niepełnosprawnością było 2 530 400 kobiet i 2 167 100 mężczyzn. Osób posiadających formalne orzeczenie o niepełnosprawności było 3 131 900.

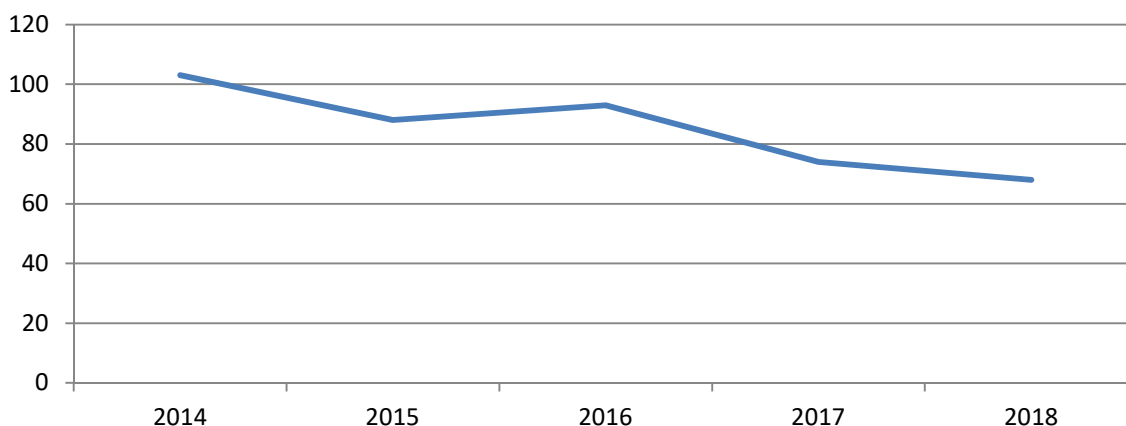
Według GUS w woj. śląskim biernych zawodowo ze względu na chorobę i niepełnosprawność było w 2017 roku 186 000 osób. Analizując dane GUS w poprzednich latach stwierdza się, iż dane te mają tendencję spadkową. Największy spadek ilości osób biernych zawodowo z powodu niepełnosprawności miał miejsce na przełomie lat 2017 i 2018, gdzie wartość ta zmniejszyła się aż o 29 osób.

Wykres 6. Ilość biernych zawodowo ze względu na niepełnosprawność i chorobę w woj. śląskim w tysiącach.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Siewierzu również odnotowuje spadek dotyczący udzielania pomocy finansowej osobom ze względu na posiadaną niepełnosprawność.

Wykres 7. Pomoc udzielona przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Siewierzu na podstawie przesłanki niepełnosprawność.

W 2014 roku z powodu niepełnosprawności pomoc społeczna została udzielona 103 rodzinom, w roku 2018, wartość ta zmalała do 68. Oferta pomocy skierowana do osób

niepełnosprawnych to nie tylko wsparcie finansowe, ale także praca socjalna, usługi opiekuńcze czy specjalistyczne usługi opiekuńcze, środowiskowe domy pomocy oraz udział w warsztatach terapii zajęciowej.

W wyniku zmian demograficznych oraz w skutek znacznego rozwoju medycyny każdego roku wzrasta populacja osób w starszym wieku. W świadomości społecznej starość jawi się jako okres życia, w którym pojawiają się choroby, zniedołężnienie fizyczne i psychiczne. Wielu potomków rezygnuje z opieki nad osobami starszymi, a samodzielne funkcjonowanie w społeczeństwie osób z zaburzeniami zdrowotnymi nie jest możliwe. Pomoc społeczna świadczona w formie usług opiekuńczych, dziennych domów pobytu, domów pomocy społecznej częściowo zmniejsza ryzyko wykluczenia społecznego tej grupy społecznej.

Tabela 5. Świadczenia dla osób niepełnosprawnych i starszych.

Lp.	rodzaj	2014	2015	2016	2017	2018
1.	Zasiłki pielęgnacyjne	2 536	2 529	2 703	2724	2 814
2.	Świadczenie pielęgnacyjne	324	422	496	438	452
3.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	12	40	92	157	117

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom, jeżeli:

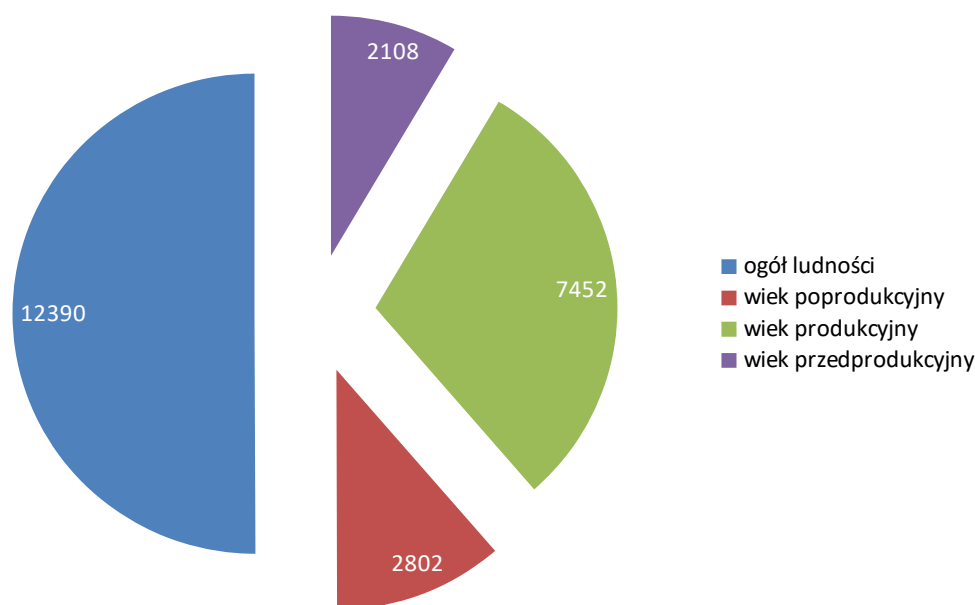
- nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub
- rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej

w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia i edukacji.

Ośrodek Pomocy Społecznej w roku 2014 udzielił 12 opisanych wyżej zasiłków. W roku 2016 liczba zasiłków wzrosła do 92, natomiast w 2018 roku osiągnęła rekordową jak dotąd ilość wynoszącą 117. Tak drastyczny wzrost udzielanej pomocy w formie specjalnego zasiłku opiekuńczego idzie w parze z ruchem naturalnym, czyli znacznym wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym .

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, iż regularnie rośnie również liczba osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne oraz zasiłek pielęgnacyjny.

Wykres 8. Udział poszczególnych grup wiekowych w ogóle społeczności gminy.

2.6. UBÓSTWO

Jednym z podstawowych celów polityki społecznej Unii Europejskiej i krajów członkowskich jest walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Działania mające na celu ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego stanowią działania nakierowane na wspieranie zrównoważonego rozwoju gospodarczego i zatrudnienia. Ustawowa granica ubóstwa, określona jako kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej. W przypadku ubóstwa ustawowego przy obliczaniu granic ubóstwa obowiązują dwie wielkości progowe - dla osoby samotnie gospodarującej (gospodarstwo jednoosobowe) oraz dla osoby w gospodarstwie wieloosobowym. Od IV kwartału 2018 r. wartości progowe dla gospodarstwa jednoosobowego wynoszą 701 zł, natomiast dla osoby w gospodarstwie wieloosobowym – 528 zł.

Tabela 6. Wskaźniki zasięgu ubóstwa w Polsce według wieku w latach 2014-2017 w %.

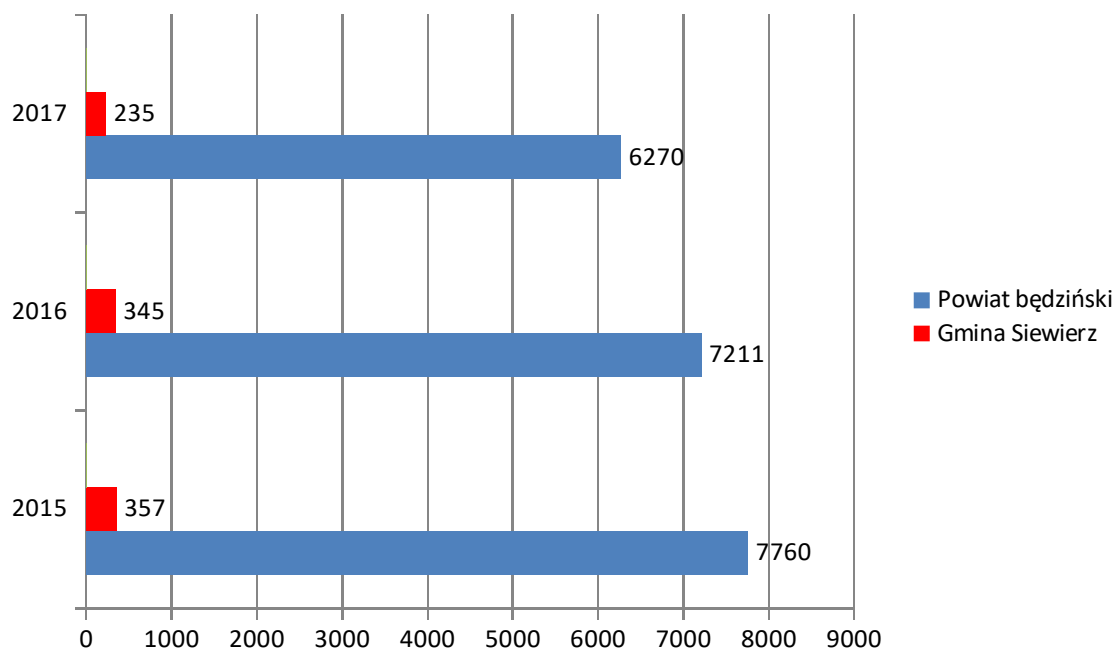
WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2015	2016	2017
	Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) ustawowego			
OGÓŁEM	12,2	12,2	12,7	10,7
0-17 lat	19,3	19,3	18,1	14,8
18-64 lat	11,0	11,0	12,1	10,2
65 i więcej lat	5,8	6,2	7,0	6,4

Według danych GUS niedostatek i ubóstwo było najbardziej odczuwane w Polsce w latach 2014 – 2017 przez grupę wiekową 0-17 lat, w 2014 r. aż 19,3%, a w 2017 r. 14,8% tej społeczności była dotknięta ustawowym ubóstwem. Natomiast ze względu na grupę społeczną najbardziej zaznacza problem ubóstwa wśród rolników, w 2014 r. wyniósł 21,2 %, a w 2017r. wzrósł do 21,6%.

Tabela 7. Wskaźniki zasięgu ubóstwa w Polsce według grup społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych w latach 2014-2017 w %.

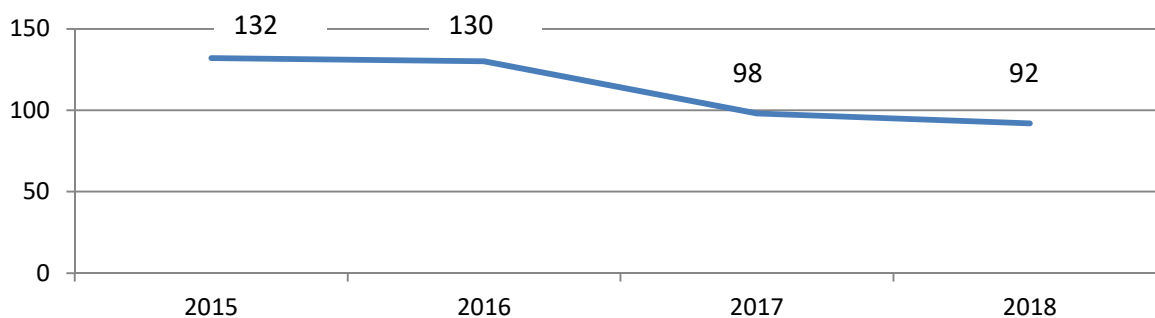
WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2015	2016	2017
	Wskaźnik zasięgu ubóstwa (stopa ubóstwa) ustawowego			
OGÓŁEM	12,2	12,2	12,7	10,7
Gospodarstwa domowe:				
Pracowników	11,9	11,7	11,9	9,7
Rolników	21,2	25,2	25,8	21,6
Pracujących na własny rachunek	6,8	7,0	8,1	6,8
Emerytów	7,2	7,3	8,0	7,3
Rencistów	17,8	15,9	16,9	14,0

Wykres 9. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej.

Ubóstwo ustawowe obrazowane przez powyższy wykres z roku na rok zmienia swoją wartość malejąco oznacza to, że redukowana jest liczba rodzin, które dotyka problem ubóstwa. Pomoc udzielona osobom, których dochód jest niższy niż ustawowe kryterium dochodowe obrazuje poniższy wykres:

Wykres 10. Pomoc udzielona osobom, których dochód jest niższy niż ustawowe kryterium dochodowe.

2.7. BEZROBOCIE

W ujęciu encyklopedycznym, bezrobocie to sytuacja, w której na rynku obecnych jest więcej osób zdolnych i chętnych do pracy niż stanowisk, które mogłyby one zapełnić. Według danych GUS, stopa bezrobocia w Polsce wynosi obecnie 5,8 % (dane aktualne na grudzień 2018 roku). Wskaźnik ten osiągnął najwyższy poziom w 2003 roku i wynosił 20,7%.

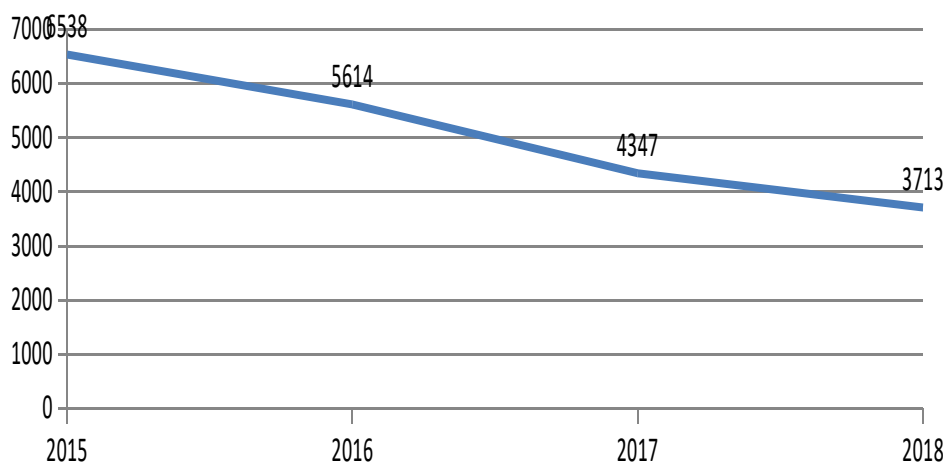
Z najniższym bezrobociem mieliśmy do czynienia w styczniu 1990 roku, kiedy to zostało zarejestrowane na poziomie 0,3%. W kolejnych miesiącach i latach stopa bezrobocia jednak bardzo szybko rosła.

Tabela 8. Stopa bezrobocia w Polsce.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2018	6,8	6,8	6,6	6,3	6,1	5,8	5,8	5,8	5,7	5,7	5,7	5,8
2017	8,5	8,4	8,0	7,6	7,3	7,0	7,0	7,0	6,8	6,6	6,5	6,6
2016	10,2	10,2	9,9	9,4	9,1	8,7	8,5	8,4	8,3	8,2	8,2	8,2
2015	11,9	11,9	11,5	11,1	10,7	10,2	10,0	9,9	9,7	9,6	9,6	9,7
2003	20,6	20,7	20,6	20,3	19,8	19,7	19,6	19,5	19,4	19,3	19,5	20,0
1990	0,3	0,8	1,5	1,9	2,4	3,1	3,8	4,5	5,0	5,5	5,9	6,5

Bezrobocie w powiecie będzińskim obrazuje poniższy wykres. W roku 2015 w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie zarejestrowanych bezrobotnych było 6538, natomiast w roku 2018 - 3713 osób. Odnotowano spadek o 2825.

Wykres 11. Ilość bezrobotnych powiatu będzińskiego zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie w latach 2015-2018.

Stosunek bezrobotnych mężczyzn i kobiet w latach 2014 – 2018 był zbalansowany. Jednak zauważyć należy, iż grupa wiekowa najbardziej dotknięta bezrobociem to osoby powyżej 50 roku życia. Wysoki wskaźnik bezrobocia odnotowuje się także wśród osób nie

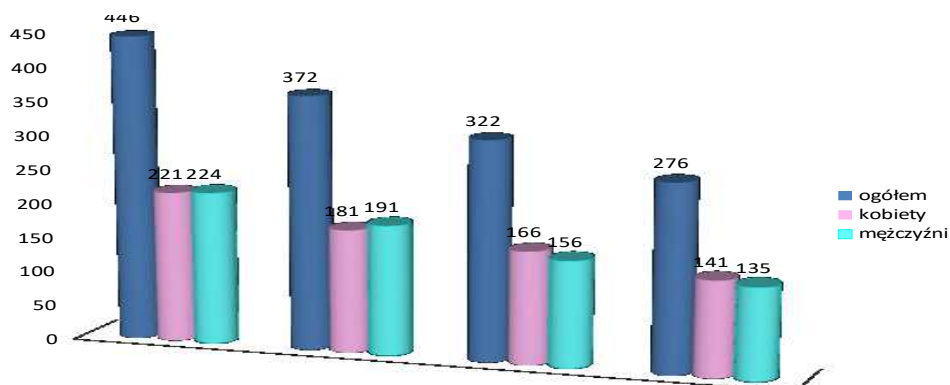
posiadających kwalifikacji zawodowych, w roku 2018 aż 97 osób z terenu Miasta i Gminy Siewierz nie spełniało odpowiednich wymagań do podjęcia pracy w wymaganym zawodzie.

Tabela 9. Ilość osób bezrobotnych w Gminie Siewierz zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie w latach 2014 – 2018.

wyszczególnienie		2014	2015	2016	2017	2018
ogółem		514	446	372	322	276
kobiety		250	221	181	166	141
mężczyźni		264	224	191	156	135
Ogółem	do 30 roku życia	83	119	93	80	58
	powyżej 50 roku życia	142	125	104	88	82
	niepełnosprawni	27	17	18	14	12
	cudzoziemcy	3	3	5	6	11
	bez kwalifikacji zawodowych	171	130	110	109	97

Nadmienić należy, iż w latach 2014 – 2018 na terenie Miasta i Gminy Siewierz wzrosła liczna obcokrajowców. W 2014 r. w PUP Będzin zarejestrowanych było 3 cudzoziemców z terenu gminy, w 2018 r. liczba ta wzrosła do 11.

Wykres 12. Ilość bezrobotnych kobiet i mężczyzn zamieszkujących Miasto i Gminę Siewierz, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie w latach 2015 – 2018.

Według statystyk Powiatowego Urzędu Pracy w Będzinie zmienia się liczba osób, które z różnych przyczyn utraciły status osoby bezrobotnej. W latach 2016 – 2018 średnio ok. 29 osób rocznie podjęło stałe zatrudnienie, w 2018 r. 12 osób zamieszkujących na terenie

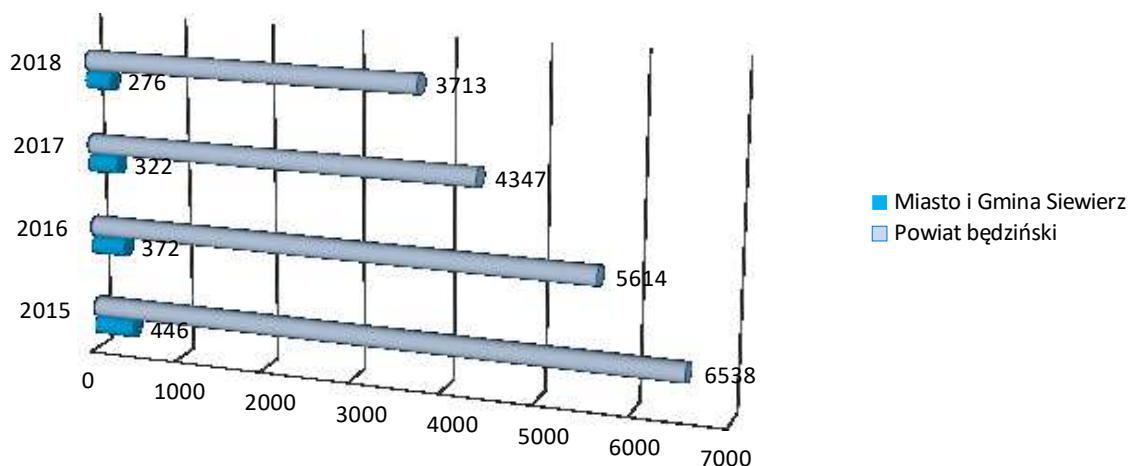
gminy rozpoczęło własną działalność gospodarczą. Średnio ok. 13 osób rocznie odmawia przyjęcia pracy. W 2016 roku aż 191 osób nie potwierdziło w wyznaczonym przez PUP terminie gotowości do pracy, w 2017 r. było to 147 osób, a w 2018 r. – 91.

Tabela 10. Ilość osób z terenu Gminy Siewierz wyrejestrowanych z Powiatowego Urzędu Pracy w latach 2016-2018.

		2016	2017	2018
przyczyna	podjęcie pracy	29	24*	33*
	podjęcie działalności gospodarczej	29	17	12
	odmowa przyjęcia pracy	12	16	12
	niepotwierdzenie gotowości do pracy	191	147	91
	dobrowolna rezygnacja	46	31	34
	osiągnięcie wieku emerytalnego	4	15	10

* wynik uśredniony

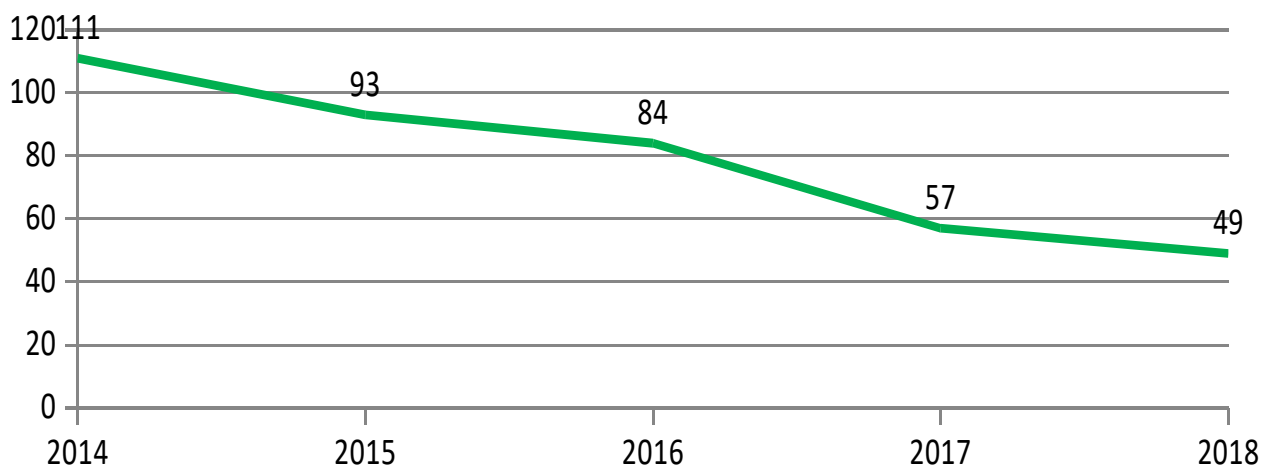
Wykres 13. Stosunek liczby osób bezrobotnych powiatu będzińskiego do Gminy Siewierz.

Ośrodek Pomocy Społecznej regularnie udziela pomocy osobom bezrobotnym zarówno w formie finansowej, jak i poprzez świadczenie pracy socjalnej, polegające na wyszukiwaniu odpowiednich ofert pracy, pomoc w przygotowaniu dokumentów niezbędnych dla potencjalnego pracodawcy.

W roku 2014 z pomocy finansowej Ośrodka Pomocy Społecznej w Siewierzu z powodu bezrobocia skorzystało aż 111 osób, w latach następnych liczba ta malała, w roku 2018 osiągnęła wartość 49. Wraz ze spadkiem ogólnopolskiej stopy bezrobocia, znacząco została zredukowana pomoc społeczna z tego zakresu.

Wykres 14. Pomoc społeczna udzielona z powodu bezrobocia.

2.8. PRZEMOC

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ma za zadanie m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, następnie podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym patologią. Konieczne jest opracowywanie i realizacja indywidualnych planów pomocy i inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, a następnie monitorowanie sytuacji w tych rodzinach. Do zadań zespołu należy również dokumentowanie podejmowanych działań, a także ich efektów. W latach 2014 – 2018 odbyły się 593 spotkania grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego (2014 r. - 69 spotkań, 2015 r. – 145 spotkań, 2016 r. – 176 spotkań, 2017 r. – 109 spotkań, 2018 r. - 94 spotkania) oraz 23 posiedzenia ogólne Zespołu Interdyscyplinarnego. Od stycznia 2014 r. do grudnia 2018 r. do przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wpłynęło łącznie 139 formularzy „Niebieska Karta – A”. Podmiotami wszczynającymi procedurę byli: funkcjonariusze Komisariatu Policji w Siewierzu – w 111 przypadkach, pracownicy socjalni Ośrodka Pomocy Społecznej w Siewierzu – w 25 przypadkach, przedstawiciele placówek oświatowych – w 2 przypadkach,

członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii – w 1 przypadku. Zestawienie danych dotyczących działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na przestrzeni lat 2014 – 2018 prezentuje poniższa tabela:

Tabela 11: Dane statystyczne dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w okresie 2014 – 2018.

Rok realizacji		2014	2015	2016	2017	2018	Łącznie
Wyszczególnienie		2014	2015	2016	2017	2018	Łącznie
Podmiot wyszczynający procedurę "Niebieskiej karty"	Komisariat Policji	13	35	31	16	16	111
	Ośrodek Pomocy Społecznej	1	4	6	6	8	25
	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii	0	0	0	0	1	1
	Placówki oświatowe	1	0	0	0	1	2
	Służba zdrowia	0	0	0	0	0	0
	Łączna ilość założonych "Niebieskich Kart"		15	39	37	22	26
Ilość posiedzeń grup roboczych		69	145	176	109	94	593
Ilość zamkniętych kart		11	24	32	19	15	101

2.9. UZALEŻNIENIA

Obowiązkiem gminy jest podejmowanie działań w zakresie profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii. Działania te są realizowane na podstawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Zadania przewidziane do realizacji w ramach Programu dostosowane są do potrzeb lokalnych i prowadzone w oparciu o posiadane zasoby instytucjonalne. Zadania i cele określone w Programie inicjowane są przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii, powołaną przez Burmistrza Miasta i Gminy Siewierz. Celem jej działań jest ograniczanie dostępności alkoholu, zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osobom

uzależnionym, podejmowanie działań w związku z podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie oraz zwiększanie zdolności osób do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi. Podejmuje działania w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania problemom uzależnień, inicjuje i monitoruje działania związane z edukacją i profilaktyką rozwiązywania problemów alkoholowych, wspiera osoby uzależnione i ich rodziny, kształtuje zdrowy styl życia. W latach 2014 – 2018:

- komisja odbyła 50 posiedzeń,
- w Punkcie Konsultacyjnym certyfikowany specjalista psychoterapii uzależnień udzielił 1271 indywidualnych konsultacji,
- przyjęto 107 wniosków o zdiagnozowanie problemu alkoholowego i podjęcie działań wobec osób nadużywających alkohol,
- wystosowano 790 wezwań na posiedzenia komisji skierowane do osób, wobec których wystąpiło uzasadnione podejrzenie o nadużywanie alkoholu, celem podjęcia bądź kontynuowania postępowania,
- do Sądu Rejonowego w Zawierciu skierowano 44 wnioski w celu orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego w przypadku osób, co do których lekarze biegli z zakresu uzależnienia stwierdzili konieczność podjęcia leczenia, a osoby nie wyraziły na to zgody,
- na wniosek komisji zespół biegłych sądowych orzekający z zakresu uzależnienia od alkoholu (lekarz psychiatra, psycholog) sporządził 97 opinii psychiatryczno-psychologicznych, stwierdzających stopień uzależnienia wraz ze wskazaniem odpowiedniej formy leczenia.

ROZDZIAŁ III

METODOLOGIA BADAŃ

3.1. PRZEDMIOT I CEL BADAŃ

Przedmiotem prowadzonych badań jest określenie problemów społecznych występujących w środowisku lokalnym mieszkańców Miasta i Gminy Siewierz. Wynik przeprowadzonych badań pozwoli na sprecyzowanie i zweryfikowanie najważniejszych problemów społecznych w gminie, a także pomoże określić sposoby ich rozwiązywania. Mieszkańcy Miasta i Gminy Siewierz najlepiej znają słabe i mocne strony gminy, szanse na rozwój oraz zagrożenia, gdyż to oni na co dzień spotykają się zarówno z przywilejami jak i utrudnieniami życia w gminie.

Uzyskane w wyniku przeprowadzonego badania dane stanowią podstawę do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Siewierz na lata 2019 – 2023.

3.2. METODY, TECHNIKI I NARZĘDZIA BADAWCZE

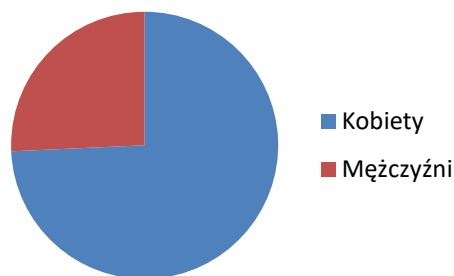
Dobór metod i technik badawczych, a także opracowanie narzędzi badawczych decydują o powodzeniu prowadzonych badań. W celu zgromadzenia materiału niezbędnego do poznania opinii mieszkańców Miasta i Gminy Siewierz na temat problemów społecznych występujących w ich środowisku lokalnym posłużono się metodą sondażu diagnostycznego. Sondaż diagnostyczny jest to badanie opinii publicznej polegające na gromadzeniu odpowiedzi na te same pytania zadawane określonej grupie ludzi. Zgodnie z definicją T. Pilcha „metoda sondażu diagnostycznego jest sposobem gromadzenia wiedzy o atrybutach strukturalnych i funkcjonalnych oraz dynamice zjawisk społecznych, opiniach i poglądach wybranych zbiorowości, nasilaniu się i kierunkach rozwoju określonych zjawisk i wszelkich innych zjawiskach instytucjonalnie nie zlokalizowanych – posiadających znaczenie wychowawcze – w oparciu o specjalnie dobraną grupę reprezentującą populację generalną, w której badane zjawisko występuje”. Zdaniem M. Łobockiego „przez metodę sondażu rozumie się metodę badań, której podstawową funkcją jest gromadzenie informacji o interesujących badacza problemach w wyniku relacji słownych osób badanych, nazywanych respondentami.” Konstruktywną cechą tej metody jest „wypytywanie” czy sondowanie opinii, zaś częścią składową są zadawane respondentom pytania. Odpowiedzi na nie mogą być pisemne - tworząc badania ankietowe, bądź ustne - wtedy sondaż przybiera formę wywiadu. Metoda warunkuje i określa dobór odpowiednich technik badawczych. Dla potrzeb prowadzonych badań wybrano ankietę. W. Zaczyński definiuje ankietę jako metodę bezpośredniego zdobywania informacji przez pytania stawiane wybranym osobom za pośrednictwem drukowanej listy pytań, zwanej kwestionariuszem. Według W. Okonia ankietą to badanie zjawisk masowych na podstawie odpowiednio opracowanego kwestionariusza. W niniejszych badaniach narzędziem, które zastosowano był kwestionariusz ankiety dla mieszkańców Miasta i Gminy Siewierz (Załącznik Nr 1). Kwestionariusz ten został skonstruowany tak, aby poznać opinie mieszkańców na temat występowania problemów społecznych w środowisku lokalnym. W badaniach ankietowych podjęto zagadnienia

z obszaru diagnozowania problemów społecznych z perspektywy mieszkańców, określania niezaspokojonych potrzeb społecznych, a także określania poziomu poczucia bezpieczeństwa.

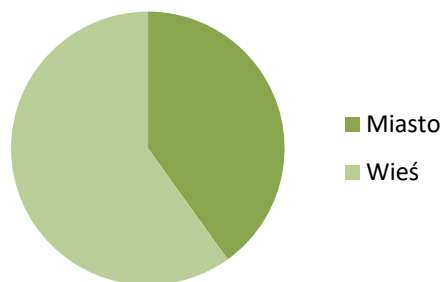
3.3. ORGANIZACJA I PRZEBIEG BADAŃ

Badanie ankietowe przeprowadzono na terenie Miasta i Gminy Siewierz w okresie od 8 do 25 stycznia 2019r. Badaniami objęto mieszkańców powyżej osiemnastego roku życia. Ankieta została rozpowszechniona wśród mieszkańców poprzez rozdysponowanie jej w różnych instytucjach na terenie gminy, m.in. w: Urzędzie Miasta i Gminy Siewierz, Ośrodku Pomocy Społecznej, placówkach oświatowo - wychowawczych, placówkach służby zdrowia, Miejsko Gminnym Centrum Kultury, Sportu i Turystyki, Miejsko – Gminnej Bibliotece Publicznej. Ponadto Radni Miasta i Gminy Siewierz, sołtysi oraz pracownicy socjalni Ośrodka Pomocy Społecznej docierali z kwestionariuszem ankiety do wypełnienia bezpośrednio do mieszkańców. Ankieta została również zamieszczona na stronie internetowej Gminy. Odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie udzieliło 237 mieszkańców Miasta i Gminy Siewierz. Wśród respondentów było 176 kobiet i 61 mężczyzn, w tym: 142 osoby zamieszkałe na wsi i 95 osób z terenu miasta.

Wykres 15. Podział respondentów z uwagi na płeć.

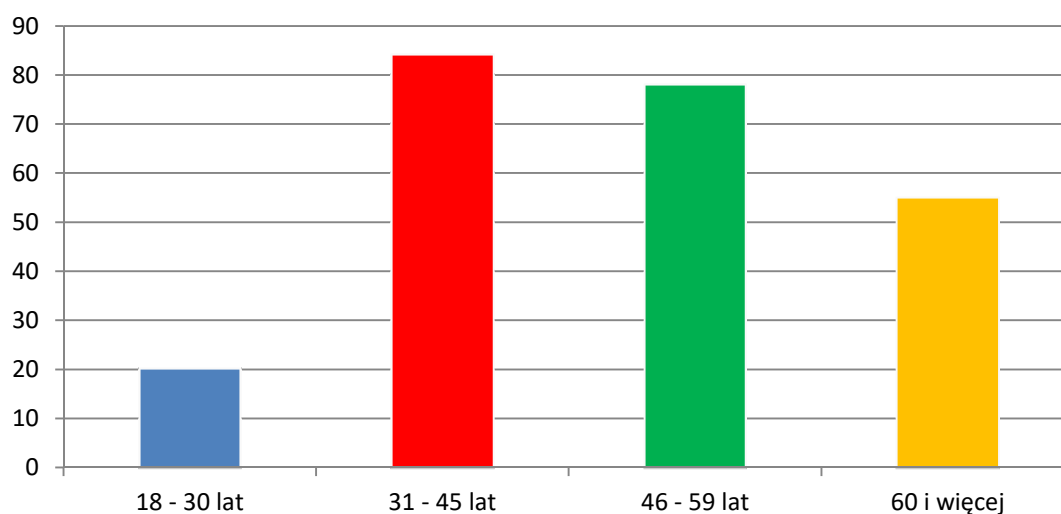

Wykres 16. Podział respondentów z uwagi na miejsce zamieszkania.

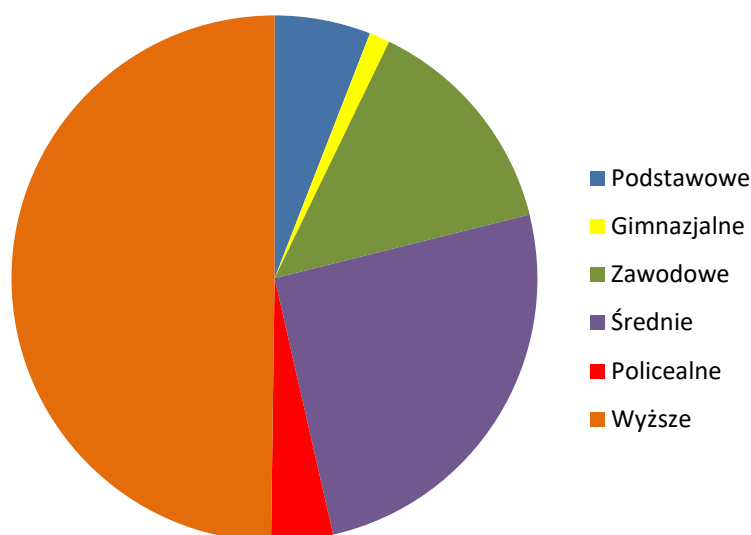
W badaniu wzięły udział osoby w różnym wieku, najmniej osób było w młodym wieku, tj. w przedziale 18 – 30 lat (20 osób) i w wieku poprodukcyjnym (55 osób). Strukturę respondentów z uwagi na ich wiek przedstawia poniższy wykres.

Wykres 17. Struktura respondentów z uwagi na wiek.

W badaniu ankietowym respondentów zapytano również o poziom wykształcenia. Najwięcej ankietowanych wskazało, iż ma wykształcenie wyższe – 118 osób, następnie co do ilości było wykształcenie średnie – 60 osób, potem wykształcenie zawodowe – 33 osoby, podstawowe – 14 osób, policealne – 9 osób i gimnazjalne – 3 osoby. Dane te prezentuje poniższy wykres.

Wykres 18. Struktura respondentów z uwagi na wykształcenie.

3.4. WYNIKI BADAŃ

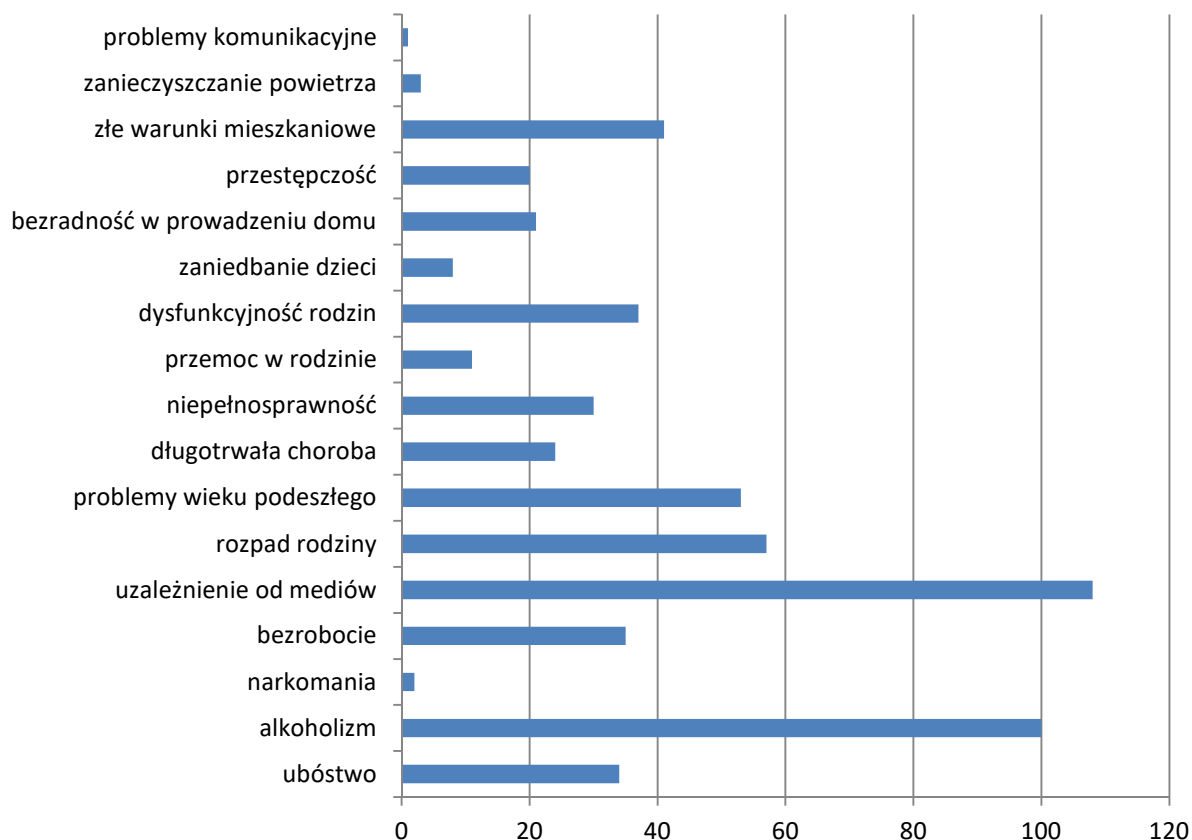
Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w Gminie Siewierz posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie

problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków. Kwestionariusz ankiety skonstruowano z 23 pytań, były to pytania zamknięte i półotwarte.

Pytanie 1: Jakie problemy najczęściej dotyczą mieszkańców Gminy Siewierz?

W pierwszym pytaniu ankiety zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Pytanie miało charakter półotwarty, tzn. respondenci mogli wybrać problem społeczny ze wskazanego katalogu, bądź mogli wskazać własną, indywidualną odpowiedź. Uzyskane wyniki przedstawia poniższy wykres.

Wykres 19. Jakie problemy najczęściej dotyczą mieszkańców Gminy Siewierz?

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że najczęściej zauważalnymi problemami są: uzależnienie od mediów (telefony, gry komputerowe, media społecznościowe) oraz alkoholizm. Często wymienianymi zagadnieniami są: rozpad rodziny (rodzina niepełna), problemy wieku podeszłego (izolacja społeczna osób starszych), złe warunki mieszkaniowe/zbyt mała liczba lokali socjalnych, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (dysfunkcyjność

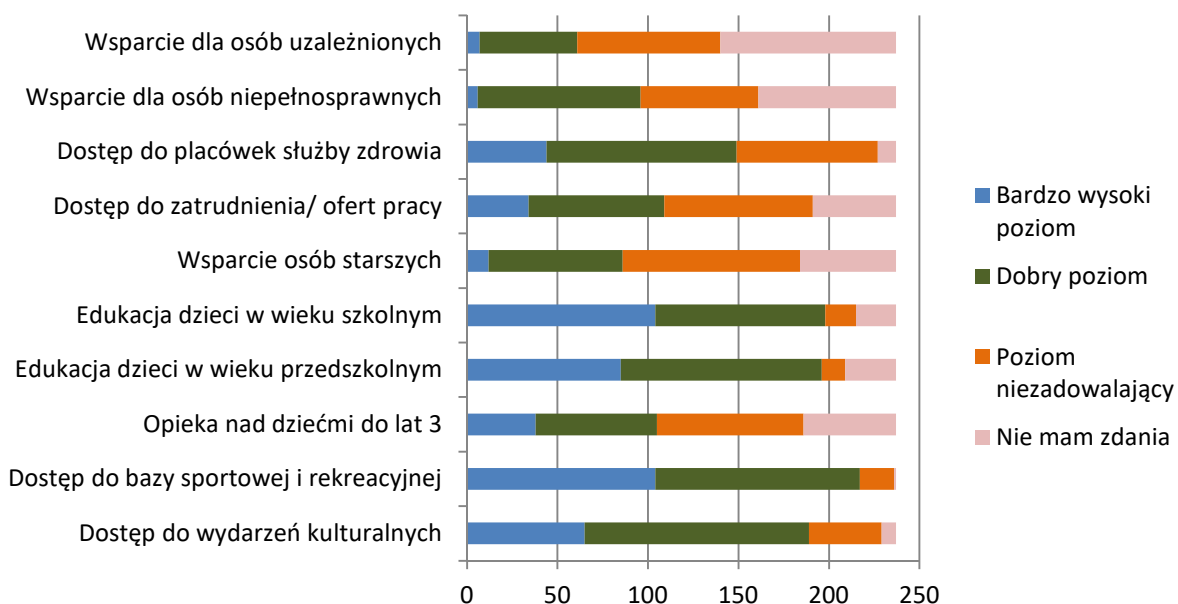
rodzin), bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność. Ankietowani rzadziej wymieniali takie problemy jak: bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, brak poczucia bezpieczeństwa/przestępczość, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, zaniedbanie dzieci. Wśród odpowiedzi znalazły się również pojedyncze głosy sygnalizujące problem narkomanii, problem zanieczyszczania powietrza poprzez spalanie śmieci przez mieszkańców, problemy komunikacyjne, m.in. zbyt mała ilość lub brak połączeń autobusowych z innymi miastami, co w rezultacie może wpływać na ograniczenia rozwoju zawodowego lub możliwości kształcenia dzieci i młodzieży.

Pytanie 2: Jak ocenia Pani/Pan jakość oferty na terenie Miasta i Gminy Siewierz w poszczególnych obszarach:

- Dostęp do wydarzeń kulturalnych
- Dostęp do bazy sportowej i rekreacyjnej
- Opieka nad dziećmi do lat 3
- Edukacja dzieci w wieku przedszkolnym
- Edukacja dzieci w wieku szkolnym
- Wsparcie osób starszych
- Dostęp do zatrudnienia/ ofert pracy
- Dostęp do placówek służby zdrowia
- Wsparcie dla osób niepełnosprawnych
- Wsparcie dla osób uzależnionych

W drugim pytaniu poproszono mieszkańców środowiska lokalnego o ocenę jakości oferty na terenie Miasta i Gminy Siewierz dot. różnych dziedzin życia. Ankietowani najwyżej (na poziomie bardzo wysokim lub dobrym) ocenili takie sfery życia jak: dostęp do bazy sportowej i rekreacyjnej, edukacja dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, dostęp do wydarzeń kulturalnych. Najwięcej natomiast opinii negatywnych pojawiło się w zakresie wsparcia osób starszych, dostępie do zatrudnienia/ ofert pracy, opieki nad dziećmi do lat 3, wsparcia dla osób uzależnionych i dostępu do placówek służby zdrowia. Szczegółowe dane dotyczące badanego zakresu prezentuje poniższy wykres:

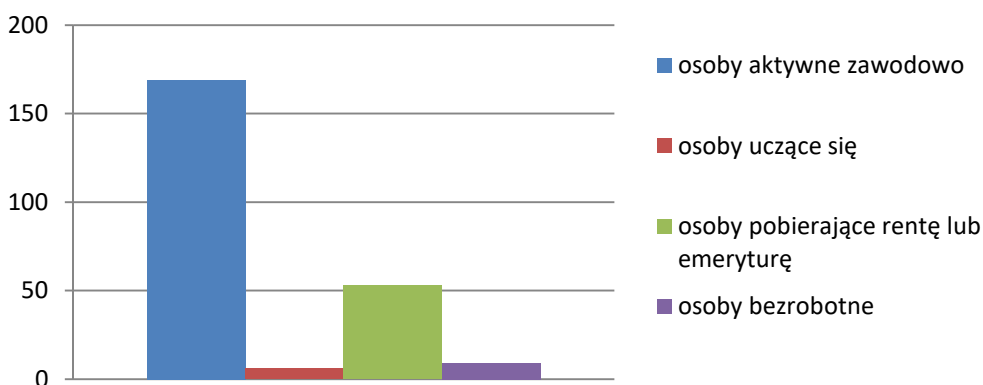
Wykres 20. Ocena jakości oferty na terenie Miasta i Gminy Siewierz w poszczególnych obszarach życia.

Pytanie 3: Jaka jest Pani/Pana sytuacja zawodowa?

Wśród osób, które wzięły udział w badaniu ankietowym było 169 osób aktywnych zawodowo, 6 osób uczących się, 53 osoby pobierające rentę lub emeryturę i 9 osób bezrobotnych. Strukturę respondentów z uwagi na sytuację zawodową, w jakiej się znajdują przedstawia poniższy wykres:

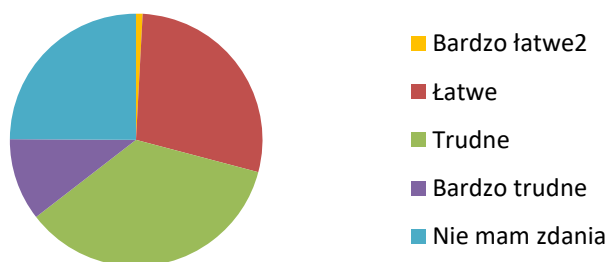
Wykres 21. Sytuacja zawodowa respondentów.

Pytanie 4: Według Pani/Pana znalezienie pracy na terenie Gminy Siewierz jest: bardzo łatwe, łatwe, trudne, bardzo trudne?

Opinie mieszkańców nt. możliwości znalezienia pracy na terenie Gminy Siewierz są podzielone. Większość ankietowanych (46 %) stwierdziła, że znalezienie pracy na terenie gminy jest trudne bądź bardzo trudne. Mniejsza część badanych (29 %) uznała, że znalezienie pracy jest łatwe bądź bardzo łatwe. Pozostała część osób (25 %) nie ma zdania na dany temat.

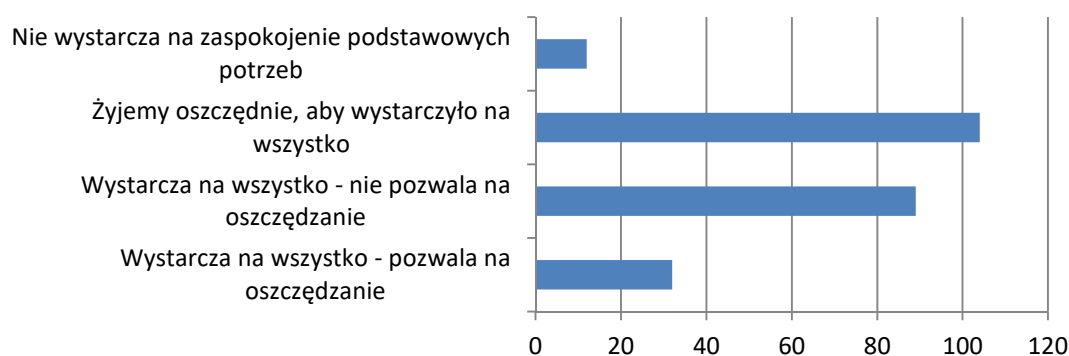
Wykres 22. Znalezienie pracy na terenie Gminy Siewierz w opinii respondentów

Pytanie 5: Proszę zaznaczyć określenie, które najbardziej charakteryzuje sytuację dochodową Pani/Pana rodziny.

Respondentów zapytano o ich poziom dochodów w stosunku do zaspokajanych potrzeb i możliwości oszczędzania. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że największa część badanych (44 %) osób żyje oszczędnie, aby móc zaspokoić wszystkie potrzeby. Niewiele mniej osób (38 %) posiada wystarczające dochody aby zabezpieczyć potrzeby rodziny, jednak nie jest w stanie odłożyć żadnych oszczędności. Jedynie 13 % badanych z posiadanych środków jest w stanie zabezpieczać wszystkie potrzeby i dodatkowo oszczędzać. Wśród respondentów znalazła się również grupa osób, które wskazały, że ich dochody nie wystarczają nawet na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych (5 %). Uzyskane dane prezentuje poniższy wykres.

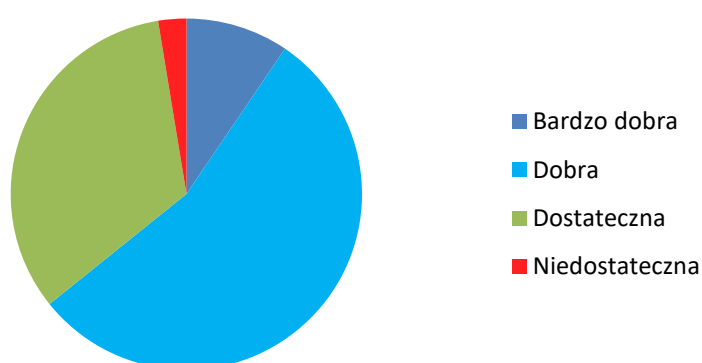
Wykres 23. Poziom dochodów respondentów w stosunku do zaspokajanych potrzeb i możliwości oszczędzania.

Pytanie 6: Jak Pani/Pan ocenia jakość życia na terenie Gminy Siewierz?

W kolejnym pytaniu poproszono respondentów o ocenę jakości życia w gminie. Większość badanych (63 %) oceniła jakość życia w gminie na wysokim poziomie, 32 % osób wystawiło ocenę dostateczną, 3 % ocenę niedostateczną, natomiast 2 % ankietowanych nie ma zdania na dany temat. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

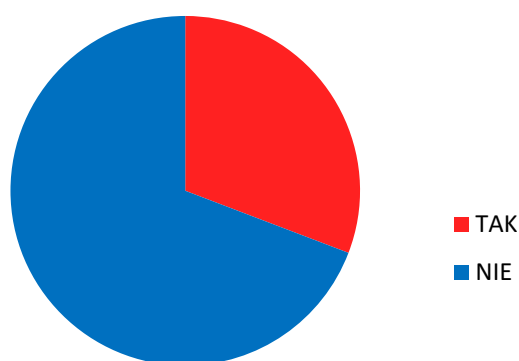
Wykres 24. Jakość życia na terenie Gminy Siewierz w ocenie respondentów

Pytanie 7: Czy wśród Pani/Pana najbliższego otoczenia są osoby, które nadużywają alkoholu lub substancji psychotropowych (narkotyki, dopalacze, leki)?

Celem niniejszego pytania było ustalenie czy wśród społeczności lokalnej występuje problem uzależnień od alkoholu lub substancji psychotropowych na podstawie spostrzeżeń badanej grupy respondentów. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że 69 % ankietowanych nie zauważyło w swoim najbliższym otoczeniu osób uzależnionych, natomiast pozostała część osób (31 %) wskazała, że w ich najbliższym otoczeniu są osoby, które nadużywają alkohol lub substancje psychotropowe.

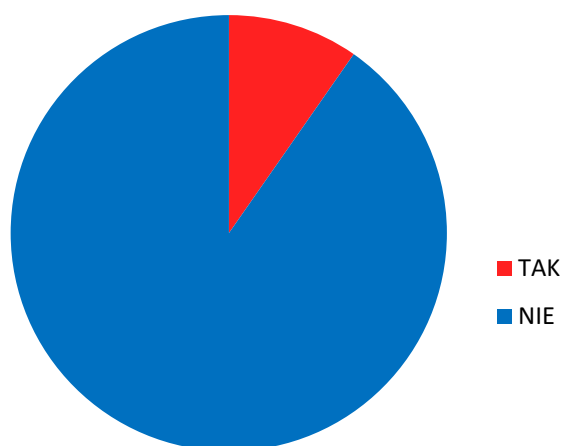
Wykres 25. Czy wśród najbliższego otoczenia respondentów są osoby, które nadużywają alkohol lub substancje psychotropowych?

Pytanie 8: Czy wśród Pani/Pana najbliższego otoczenia są osoby, które doznają przemocy w rodzinie?

W celu zbadania skali zjawiska przemocy w rodzinie na tle badanej grupy, respondentów zapytano, czy zauważyli w swoim otoczeniu osoby, które doznają przemocy ze strony najbliższych. Zdecydowana większość ankietowanych (90 %) odpowiedziała, że w ich otoczeniu nie ma takich osób. Pozostała część ankietowanych (10 %) wskazała jednak, że zauważyli takie zjawisko w swoim najbliższym otoczeniu. Pomimo, iż jest to stosunkowo niewielki procent osób, wnioskować należy, że na terenie Gminy Siewierz nadal występuje zjawisko przemocy domowej. Wobec powyższego należy dołożyć wszelkich starań by podejmować działania profilaktyczne i przeciwdziałać przemocy w rodzinie, poczynając od propagowania pozytywnych wzorców rodzinnych wśród najmłodszych a na działaniach interwencyjnych w rodzinach dotkniętych już przemocą kończąc.

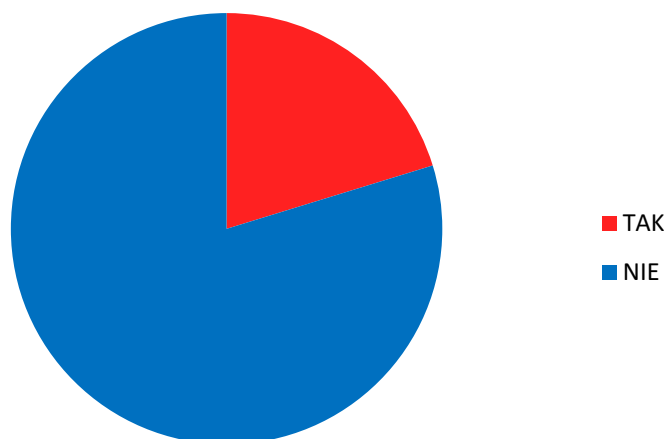
Wykres 26. Czy wśród najbliższego otoczenia respondentów są osoby, które doznają przemocy w rodzinie?

Pytanie 9: Czy wśród osób z Pani/Pana najbliższego otoczenia są osoby, których dotyka problem ubóstwa?

Większość ankietowanych (80 %) stwierdziła, że w ich najbliższym otoczeniu nie ma osób, które dotyka problem ubóstwa. Pozostała część osób (20 %) przyznała, że zauważyła w swoim otoczeniu osoby żyjące w niedostatku.

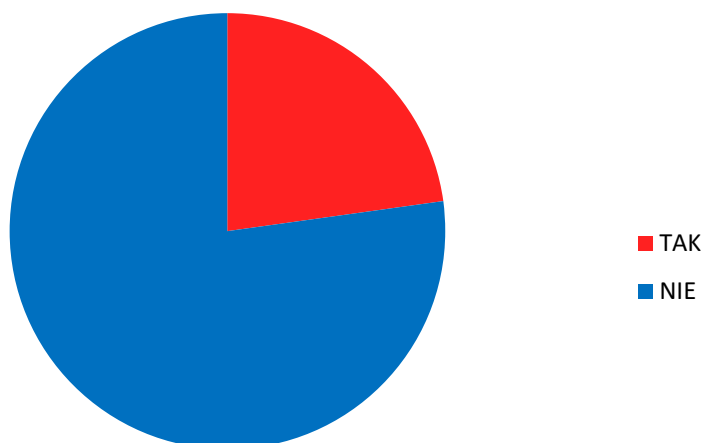
Wykres 27. Czy wśród najbliższego otoczenia respondentów są osoby, których dotyka problem ubóstwa?

Pytanie 10: Czy wśród osób z Pani/Pana najbliższego otoczenia są osoby, które mają bardzo złe warunki mieszkaniowe?

W wyniku analizy uzyskanych wyników ustalono, że niniejsze pytanie jest ściśle powiązane z pytaniem dotyczącym występowania ubóstwa w najbliższym otoczeniu respondentów. Odpowiedzi bowiem na oba zadane pytania są bardzo podobne. 77 % ankietowanych wskazało, że w ich najbliższym otoczeniu nie ma osób, które mają bardzo złe warunki mieszkaniowe, pozostała część badanych tj. 23 % przyznała, że w ich otoczeniu mieszkają takie osoby.

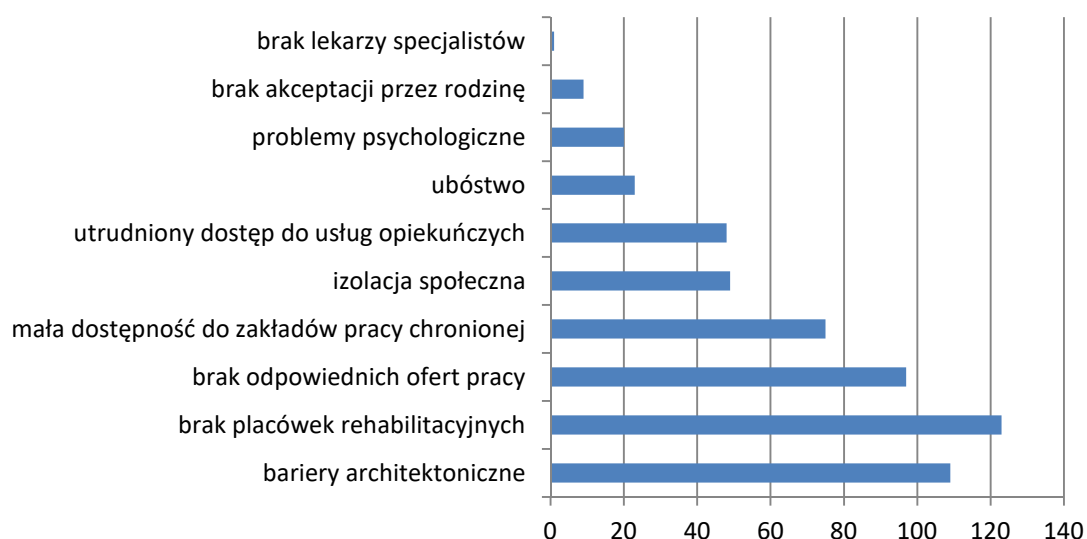
Wykres 28. Czy wśród najbliższego otoczenia respondentów są osoby, które mają bardzo złe warunki mieszkaniowe?

Pytanie 11: Jakie problemy najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne z terenu Gminy Siewierz?

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby niepełnosprawne w gminie. Według badanych najczęstszymi problemami, które dotyczą osoby niepełnosprawne z gminy są: brak placówek rehabilitacyjnych, bariery architektoniczne, brak odpowiednich ofert pracy, mała dostępność do zakładów pracy chronionej, izolacja społeczna, utrudniony dostęp do usług opiekuńczych, ubóstwo, problemy psychologiczne. Szczegółowe dane dotyczące uzyskanych odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

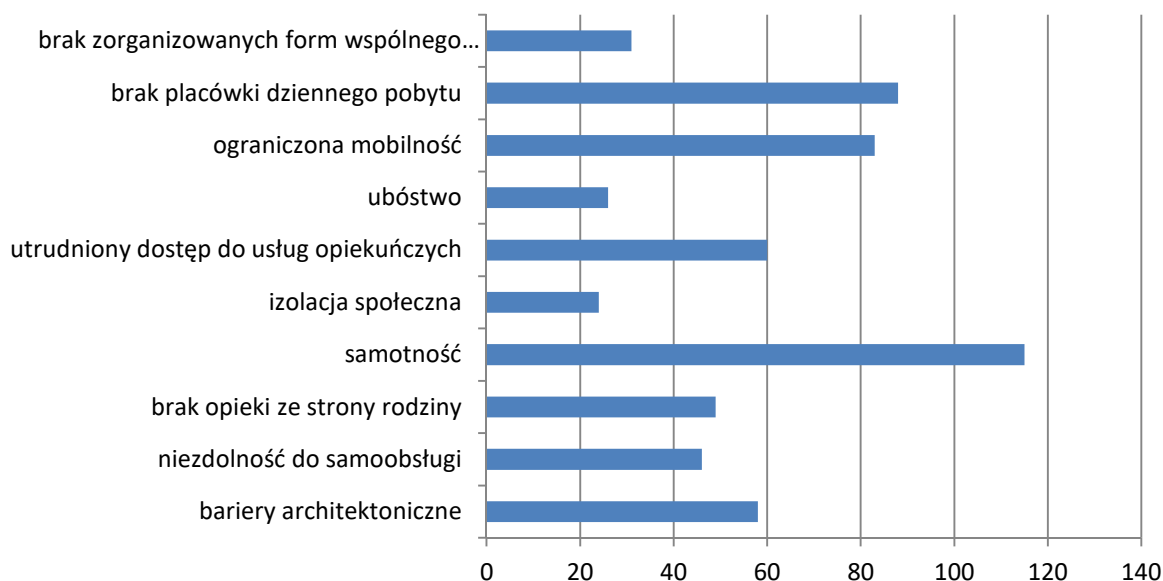
Wykres 29. Jakie problemy najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne z terenu Gminy Siewierz?

Pytanie 12: Z jakimi problemami borykają się osoby w podeszłym wieku w Gminie Siewierz?

W odpowiedzi na kolejne pytanie ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby w podeszłym wieku w Gminie. Najczęściej wymienianymi problemami były: samotność, brak placówki dziennego pobytu, ograniczona mobilność, utrudniony dostęp do usług opiekuńczych, bariery architektoniczne, brak opieki ze strony rodziny, niezdolność do samoobsługi. Szczegółowe dane dotyczące uzyskanych odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

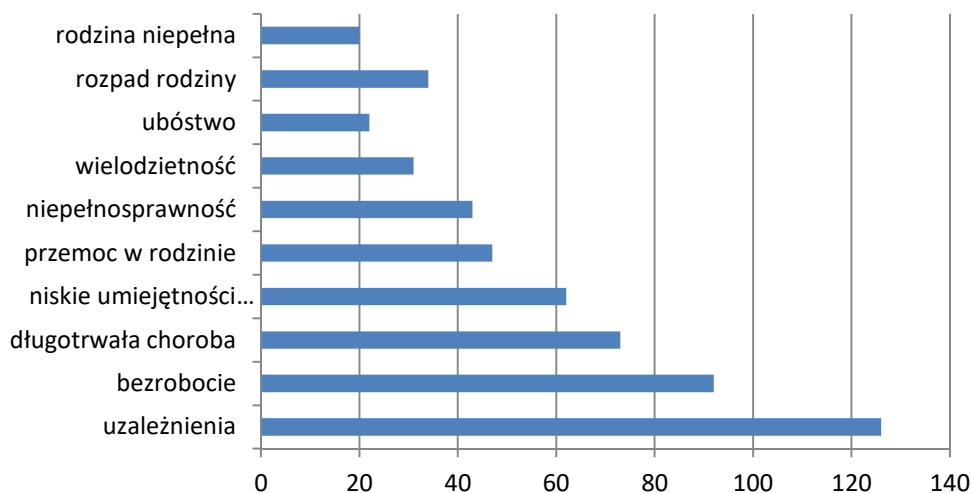
Wykres 30. Z jakimi problemami borykają się osoby w podeszłym wieku w Gminie Siewierz?

Pytanie 13: Jakie są Pani/Pana zdaniem przyczyny bezradności rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych lub dotyczących prowadzenia gospodarstwa domowego?

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są: uzależnienia, bezrobocie, długotrwała choroba, niskie umiejętności rodzicielskie/wychowawcze, przemoc w rodzinie, niepełnosprawność. Uzyskane odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

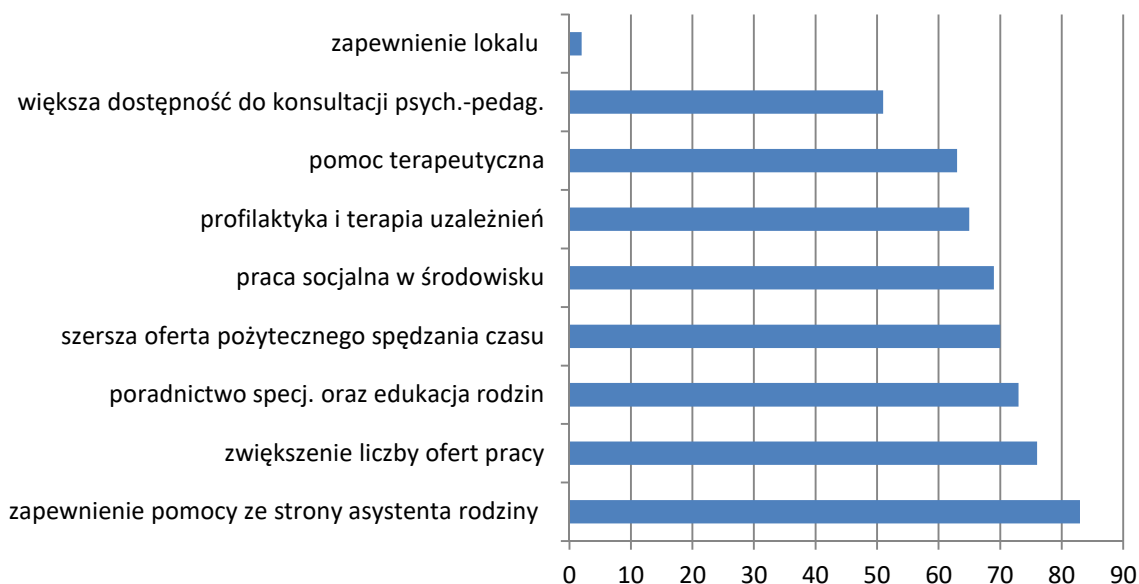
Wykres 31. Jakie są przyczyny bezradności rodzin w sprawach opiekuńczo – wychowawczych lub dotyczących prowadzenia gospodarstwa domowego?

Pytanie 14: Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w Gminie Siewierz?

W kolejnym pytaniu poproszono respondentów o wskazanie działań, które poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo. Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali zapewnienie pomocy ze strony asystenta rodziny, a także zwiększenie liczby ofert pracy, wsparcie poprzez poradnictwo specjalistyczne oraz edukację rodzin, szerszą ofertę pożytecznego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, pracę socjalną w środowisku, profilaktykę i terapię uzależnień, pomoc terapeutyczną. Uzyskane odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

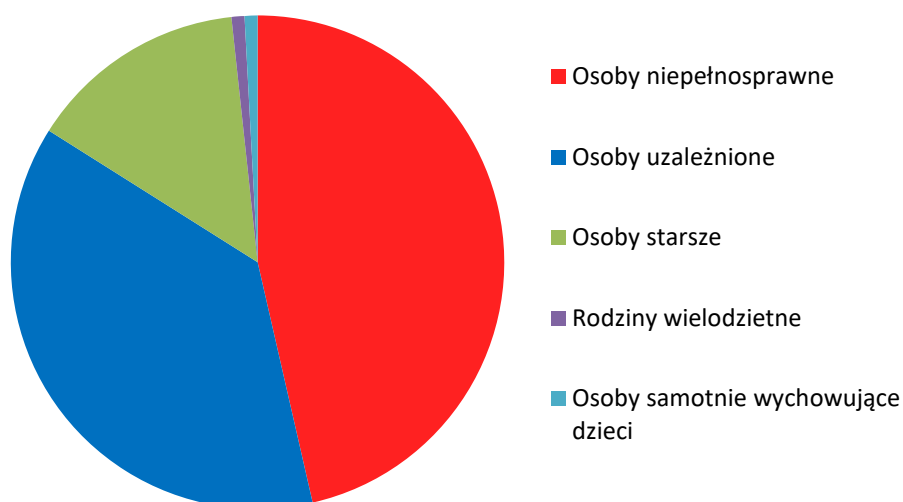
Wykres 32. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w Gminie Siewierz?

Pytanie 15: Które osoby, według Pani/Pana, są najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym?

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Najwięcej badanych (46 %) stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są osoby niepełnosprawne. Na kolejnych miejscach znalazły się osoby dotknięte problemami uzależnień (38 %) oraz osoby starsze (14%). Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

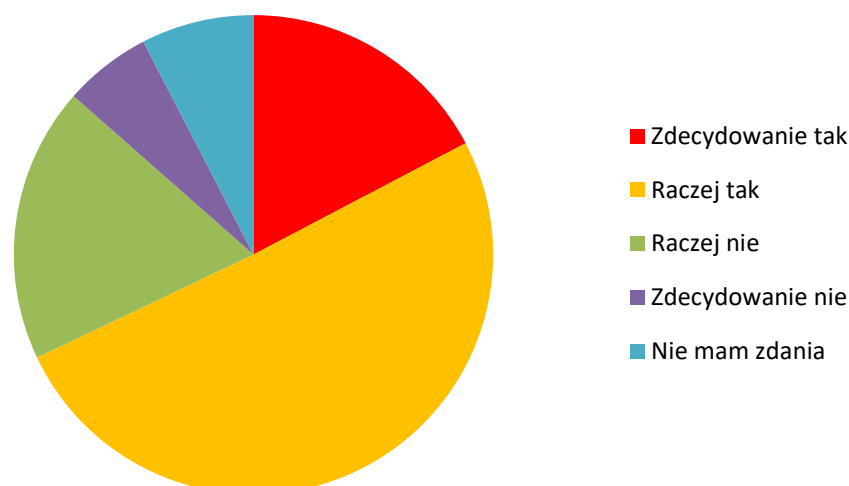
Wykres 33. Które osoby są najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym?

Pytanie 16: Czy oferta wydarzeń kulturalnych organizowanych przez Gminę Siewierz jest wystarczająca?

Większość ankietowanych (68 %) uważa, że oferta wydarzeń kulturalnych organizowanych przez Gminę Siewierz jest wystarczająca, 24 % badanych twierdzi, że oferta ta nie jest wystarczająca, 8 % osób nie ma zdania na ten temat.

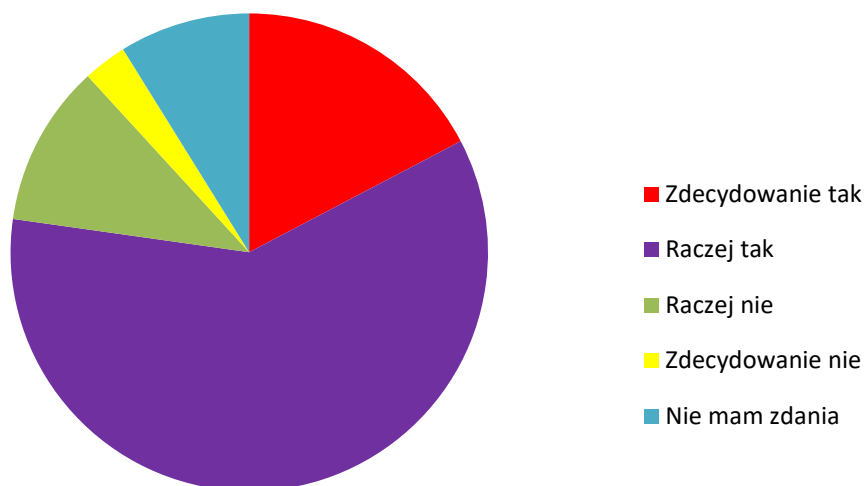
Wykres 34. Czy oferta wydarzeń kulturalnych organizowanych przez Gminę Siewierz jest wystarczająca?

Pytanie 17: Czy jest Pani/Pan zadowolona/y z podejmowanych działań służących wszechstronnemu rozwojowi Gminy Siewierz?

Zdecydowana większość respondentów (77 %) wyraziła zadowolenie z działań podejmowanych przez Gminę, które służą wszechstronnemu jej rozwojowi. Jedynie 14 % ankietowanych nie wykazuje zadowolenia z takich działań, a 9 % osób nie ma zdania na ten temat.

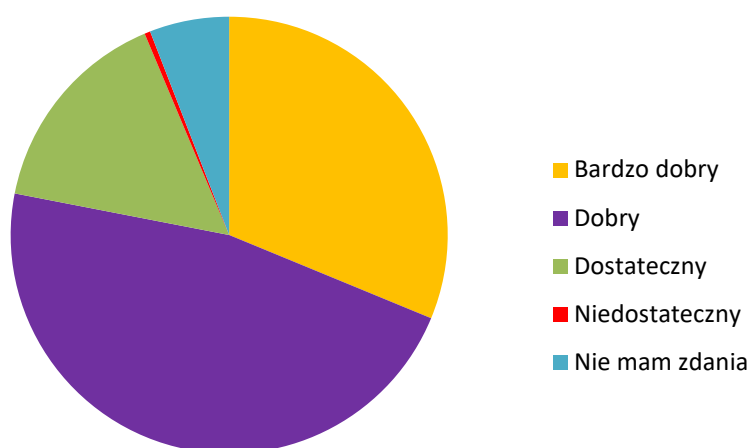
Wykres 35. Czy respondenci są zadowoleni z działań służących wszechstronnemu rozwojowi Gminy Siewierz?

Pytanie 18: Jak Pani/Pan ocenia poziom edukacji na terenie Gminy Siewierz?

Poziom edukacji na terenie Gminy Siewierz został oceniony przez respondentów bardzo wysoko. Aż 78 % ankietowanych wystawiło mu ocenę bardzo dobrą lub dobrą, 37 % ocenę dostateczną, poniżej 1 % ocenę niedostateczną. 6 % badanych nie ma zdania w tym zakresie. Uzyskane dane prezentuje poniższa tabela.

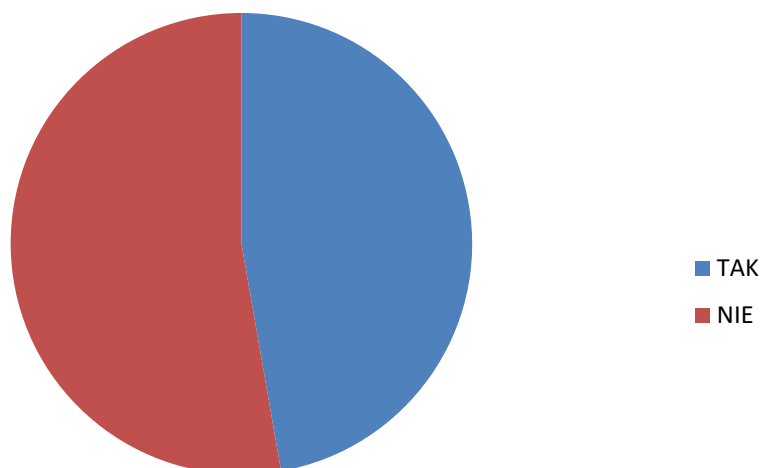
Wykres 36. Ocena poziomu edukacji na terenie Gminy Siewierz.

Pytanie 19: Czy jest Pani/Panu znana oferta pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Siewierzu?

Niemal połowa ankietowanych (47 %) zadeklarowała, że jest im znana oferta pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Siewierzu, pozostała część osób (53 %) przyznała, że nie zna tej oferty.

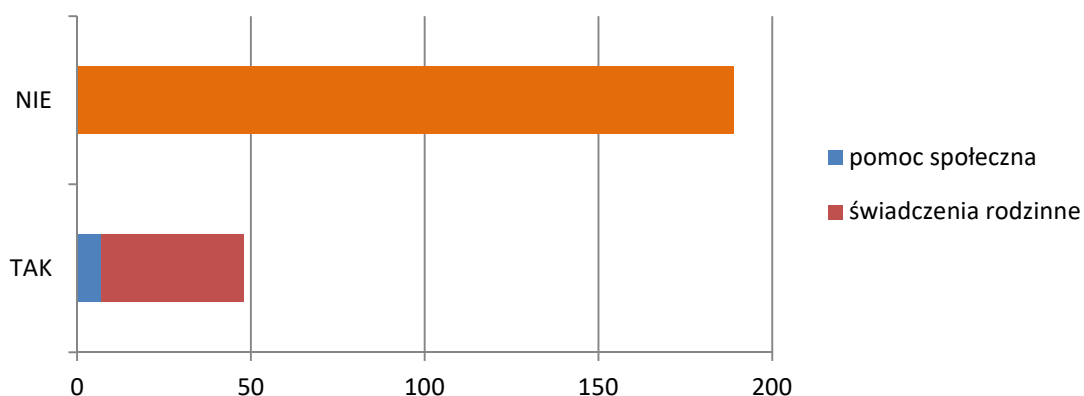
Wykres 37. Czy respondentom jest znana oferta Ośrodka Pomocy Społecznej?

Pytanie 20: Czy w ciągu ostatnich 5 lat korzystał/a Pani/Pan z pomocy społecznej?

Większość ankietowanych (80 %) w ciągu ostatnich 5 lat nie korzystała z pomocy społecznej, natomiast 20 % badanych wykazało, że korzystali z pomocy społecznej (w tym np. z zasiłku celowego, zasiłku okresowego, zasiłku stałego) lub ze świadczeń rodzinnych (w tym np. 500+, zasiłku rodzinnego, funduszu alimentacyjnego). Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

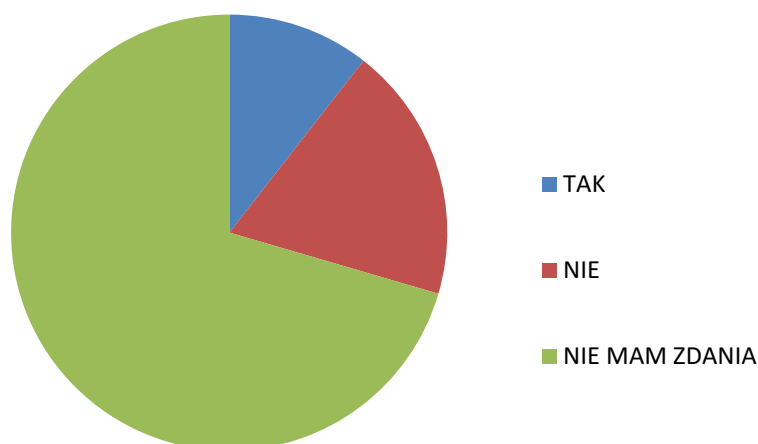
Wykres 38: Czy respondenci w ciągu ostatnich 5 lat korzystali z pomocy społecznej?

Pytanie 21: Czy Pani/Pana zdaniem oferta wsparcia specjalistów: psychologa i terapeuty ds. uzależnień jest wystarczająca?

Do powyższej kwestii odniosła się niewielka część respondentów, zaledwie 11 % ankietowanych jest zdania, że oferta wsparcia specjalistów: psychologa i terapeuty ds. uzależnień jest wystarczająca, natomiast 19 % uznała, że jest ona niewystarczająca. Aż 70 % badanych nie ma zdania na ten temat.

Wykres 39: Czy respondenci w ciągu ostatnich 5 lat korzystali z pomocy społecznej?

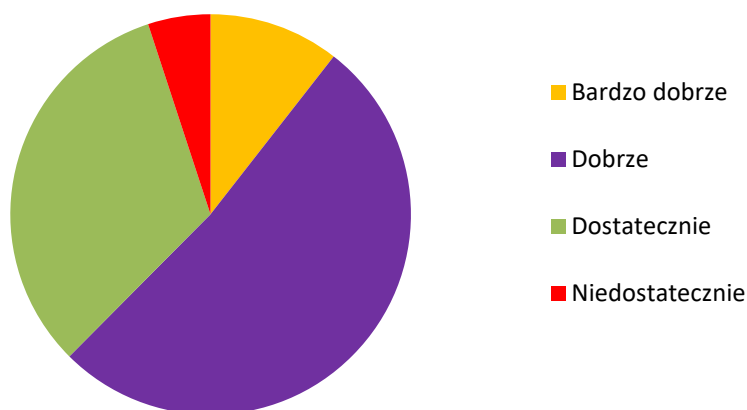

Pytanie 22: Jak ocenia Pani/Pan stan bezpieczeństwa na terenie gminy?

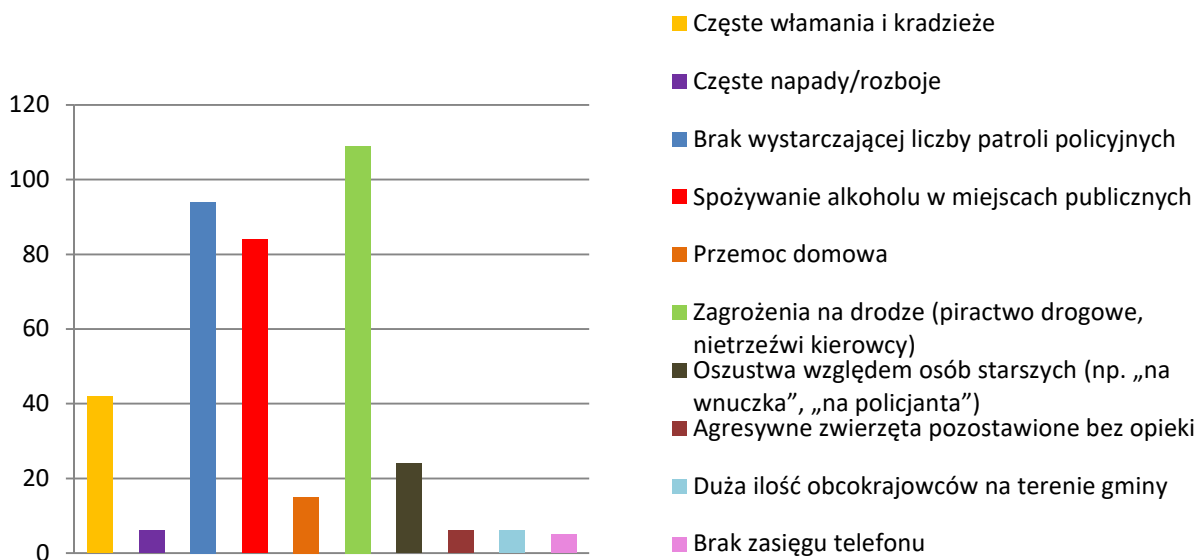
W kolejnym pytaniu podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa oraz przyczyn jego braku. Większość badanych (63 %) oceniło stan bezpieczeństwa na terenie gminy na poziomie bardzo dobrym lub dobrym. 32 % ankietowanych wystawiło ocenę dostateczną, a 5 % ocenę niedostateczną. Wśród

przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy), brak wystarczającej liczby patroli policyjnych oraz spożywanie alkoholu w miejscach publicznych. Uzyskane dane prezentują poniższe wykresy.

Wykres 40. Jak respondenci oceniają stan bezpieczeństwa na terenie Gminy Siewierz?

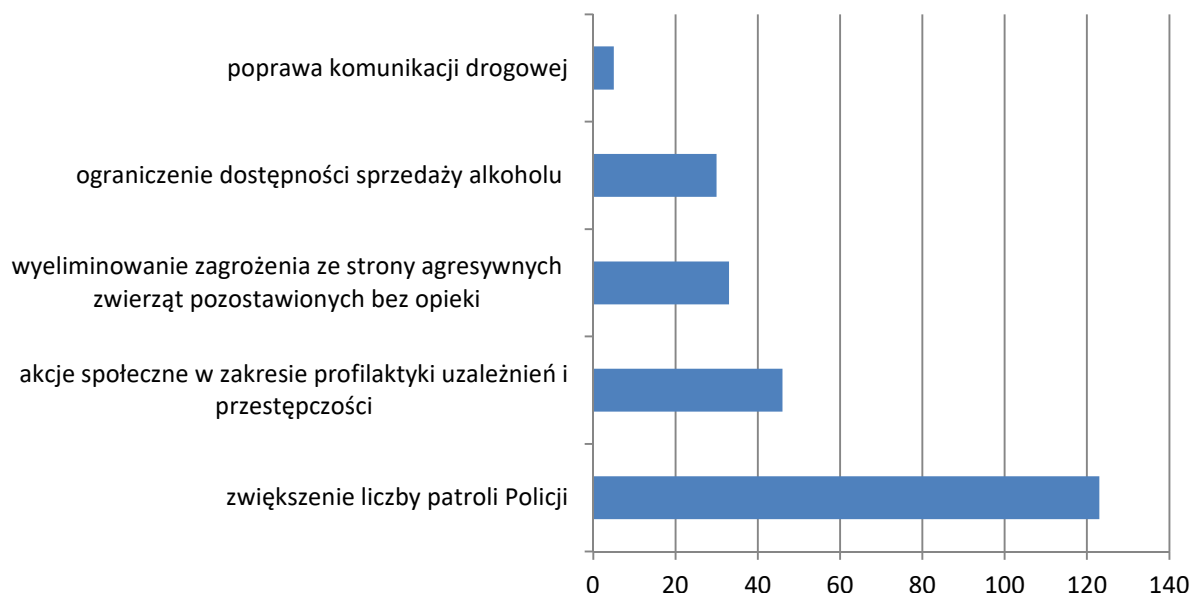
Wykres 41. Przyczyny braku bezpieczeństwa na terenie gminy.

Pytanie 23: Co Pani/Pana zdaniem mogłoby wpłynąć na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa w Gminie Siewierz?

W ostatnim pytaniu poproszono respondentów o wskazanie działań, które wpłynęłyby na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa w Gminie Siewierz. Zdaniem ankietowanych na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłoby zwiększenie liczby patroli Policji. Ponadto bardzo istotne są akcje społeczne w zakresie profilaktyki uzależnień i przestępczości, wyeliminowanie zagrożenia ze strony agresywnych zwierząt pozostawionych bez opieki jak również ograniczenie dostępności sprzedaży alkoholu i poprawa komunikacji drogowej. Uzyskane dane prezentuje poniższy wykres.

Wykres 42. Co zdaniem respondentów mogłoby wpłynąć na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa w gminie?

3.5. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest analiza SWOT. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Analiza ta pozwala na trafną ocenę zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych czynników wpływających na działania związane z programowaniem strategii. Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Analiza SWOT została przygotowana na bazie spotkania Zespołu

Zadaniowego powołanego do opracowania strategii oraz ankiet skierowanych do mieszkańców Miasta i Gminy Siewierz dotyczących występowania problemów społecznych w środowisku lokalnym. Wynik tych prac obrazują prezentowane zestawienia:

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Kapitał ludzki (doświadczenie, wykształcenie i kreatywność kadr) • Aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych • Bogato rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna • Bogata oferta wydarzeń kulturalnych organizowanych przez Gminę • Atrakcyjność turystyczna Gminy • Zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego • Stale rozwijająca się współpraca z organizacjami pozarządowymi • Wszechstronna współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży • Prowadzenie przez samorząd działań profilaktycznych, naprawczych i innych zapobiegających dysfunkcjom rodziny • Dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych i innych uzależnień • Wysoki poziom edukacji szkolnej i wychowania przedszkolnego • Dostęp do wsparcia specjalistów: psychologa i psychoterapeuty ds. uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> • Zbyt mała ilość mieszkań socjalnych • Brak mieszkań chronionych • Brak placówki dziennego wsparcia dla osób starszych • Istnienie barier architektonicznych utrudniających pełny udział w życiu publicznym osób niepełnosprawnych i starszych • Brak podejmowania działań służących podnoszeniu kwalifikacji przez osoby długotrwale bezrobotne • Zbyt mała liczba połączeń komunikacyjnych z innymi miastami • Zbyt mała liczba patroli Policji

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych • Racjonalne zarządzanie środkami finansowymi w budżecie gminy • Wykorzystanie walorów turystycznych gminy • Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w życiu społecznym • Prowadzenie przez szkoły i inne placówki programów profilaktycznych • Współpraca pomiędzy specjalistami z różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie • Rozwój systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy • Nastawienie samorządu na stały rozwój Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • Skomplikowane procedury postępowań urzędniczych • Zjawisko wyuczonej bezradności wśród podopiecznych Ośrodka Pomocy Społecznej • Istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia • Występowanie problemów w funkcjonowaniu rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa • Nieskuteczne przepisy prawne w zakresie braku przymusu leczenia uzależnień • Słaba dostępność do domów pomocy społecznej i zakładów opiekuńczo-leczniczych • Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym • Zbyt mała ilość ofert pracy na terenie gminy • Trwały rozpad więzi rodzinnych • Postępująca samotność osób starszych

ROZDZIAŁ IV

ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE

4.1. Misja strategii – cele strategiczne i kierunki działań.

Celem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych, występujących w gminie i destabilizujących życie mieszkańców. Wytyczone cele zrealizowane zostaną przy wykorzystaniu istniejących instytucji, organizacji i innych

podmiotów działających w sferze społecznej. Zintegrowanie lokalnego środowiska zagwarantuje pomoc i wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej oraz umożliwi ludziom życie w poczuciu poszanowania godności każdej osoby, eliminowanie dysfunkcji oraz równy dostęp do zasobów podstawowych usług.

Misja:

Wzmacnianie działań ukierunkowanych na poprawę warunków i jakości życia mieszkańców Miasta i Gminy Siewierz

Cele strategiczne:

1. Wspieranie rodziny poprzez prowadzenie działań i tworzenie warunków sprzyjających jej prawidłowemu funkcjonowaniu

Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań:

- zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin
- wspieranie rodzin w wychowaniu dziecka oraz pełnieniu funkcji opiekuńczej i wychowawczej
- podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny
- interdyscyplinarna pomoc rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych

2. Rozwój działań mających na celu zwiększenie uczestnictwa osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym

Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań:

- przeciwdziałanie izolacji i samotności osób starszych i niepełnosprawnych poprzez organizację różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego
- kształtowanie postaw społecznych mających na celu tworzenie środowiska przyjaznego osobom starszym i niepełnosprawnym, promowanie więzi pokoleniowych
- wzmacnianie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych
- likwidacja barier architektonicznych
- wspieranie wolontariatu prowadzącego działalność na rzecz społeczności lokalnej

3. Podniesienie jakości działań profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań:

- monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień oraz zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta i gminy Siewierz
- zwiększenie świadomości i wiedzy społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie
- wzmacnianie systemu wsparcia i działań na rzecz skutecznej pracy z osobami uzależnionymi oraz dotkniętymi przemocą domową

4. Poprawa stanu bezpieczeństwa na terenie Miasta i Gminy Siewierz

Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań:

- zwiększanie wiedzy w zakresie zagrożeń
- zwiększanie bezpieczeństwa publicznego w gminie
- ochrona rodzin przed demoralizacją

4.2. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Siewierz na lata 2019 – 2023 będzie wdrażana poprzez realizację gminnych programów i projektów realizowanych przez podmioty i instytucje działające na terenie gminy. Do najważniejszych programów służących wdrożeniu Strategii należy zaliczyć:

- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019 – 2021.
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019-2022.
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta i Gminy Siewierz na rok 2019 i lata kolejne.
- Program działań wspierających rodziny wielodzietne zamieszkałe na terenie Miasta i Gminy Siewierz (Siewierska Karta Dużej Rodziny).
- Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Siewierz na lata 2017 – 2023.
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Siewierz do 2020 roku.

Niniejsza strategia nie stanowi zbioru zamkniętego. Wraz z rozpoznawanymi potrzebami możliwe jest projektowanie nowych przedsięwzięć, będących odpowiedzią na aktualne wyzwania. W okresie, który obejmuje Strategia, wdrażane i realizowane będą w zależności od potrzeb, programy i projekty dotyczące poszczególnych obszarów problemów społecznych. Strategia jest dokumentem programującym życie społeczności lokalnej, dlatego też w sposób zamierzony została sformułowana na takim poziomie ogólności, aby była elastyczna i stwarzała możliwość dostosowywania realizowanych w oparciu o nią działań do zmieniających się zjawisk i problemów społecznych oraz zmian przepisów prawa, które wyznaczają obszary interwencji w polityce społecznej. Działania określone w niniejszej strategii mogą być realizowane na różnych poziomach – począwszy od samodzielnej realizacji działań przez Ośrodek Pomocy Społecznej lub inne podmioty, poprzez współpracę partnerską aż po zlecenie realizacji zadań publicznym podmiotom zewnętrznym w trybie określonym przepisami prawa. Podmiotami zaangażowanymi w realizację strategii będą m. in.: Urząd Miasta i Gminy Siewierz, Ośrodek Pomocy Społecznej w Siewierzu, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Siewierzu, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Siewierzu, Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny filia w Siewierzu, Miejsko-Gminne Centrum Kultury Sportu i Turystyki w Siewierzu, Miejsko Gminna Biblioteka Publiczna im. Leona Korusiewicza w Siewierzu, Komisariat Policji w Siewierzu, placówki oświatowe z terenu Miasta i Gminy Siewierz, placówki służby zdrowia, lokalne organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie, Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie i inne.

Źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Siewierz na lata 2019 – 2023 będą:

- środki własne pochodzące z budżetu gminy finansowane z jej dochodów,
- środki przekazane gminie z budżetu państwa (dotacje),
- środki celowe funduszy krajowych,
- fundusze Unii Europejskiej,
- inne źródła.

Środki finansowe na realizację poszczególnych działań będą uwzględniane cyklicznie w rocznych planach budżetowych lub zaplanowane w wieloletniej prognozie finansowej.

4.3. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią.

Zmieniająca się sytuacja demograficzna oraz społeczno – gospodarcza sprawia, że Gmina Siewierz musi stawić czoła wielu różnorodnym wyzwaniom, jak również identyfikować i wykorzystywać pojawiające się szanse i zagrożenia. W perspektywie roku 2023 zmniejszy się ilość dzieci i młodzieży w stosunku do sytuacji dzisiejszej, natomiast nastąpi przyrost liczby osób w starszym wieku. Oznacza to, że ulegnie zmniejszeniu zapotrzebowanie na infrastrukturę oświatową, co jednocześnie umożliwi bardziej indywidualne podejście do potrzeb tej grupy wiekowej. Zwiększająca się ilość osób starszych przyczyni się do konieczności tworzenia ośrodków wsparcia dla tej grupy wiekowej i zwiększenia pomocy w formie usług opiekuńczych, przy czym należy pamiętać, aby podejmować działania zarówno w obszarze opieki jak i aktywizacji osób w wieku senioralnym.

Mając na uwadze aktualne tendencje społeczne należy założyć, że do roku 2023 nadal problemem społecznym będzie rozpad rodzin i opieka nad dzieckiem pozbawionym rodziny. Kryzys rodziny przekładający się na zaburzenie jej funkcji wychowawczych winien zaktywizować system pomocy społecznej w rozwoju pracy socjalnej oraz asystentury rodzin. Wzmacnianie rodziny, wraz z rozwojem atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego adresowanych do dzieci i młodzieży, winno przełożyć się na ograniczenie rozwoju zachowań patologicznych. Szeroka współpraca instytucji samorządowych i pozarządowych podnosi skuteczność funkcjonowania systemu działającego na rzecz rozwiązywania kwestii uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Obecność profilaktyki w szkołach, funkcjonujący system przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie stwarzają szansę na sukcesywne ograniczanie rozmiarów i dotkliwości problemów związanych z uzależnieniami i przemocą domową.

Realizacja działań zaplanowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych wypracowanych w niniejszym dokumencie powinna przyczynić się m.in. do:

- poprawy sytuacji rodzin i osób ubogich,
- podniesienia kompetencji zawodowych osób bezrobotnych i zwiększenia ich szans na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy,
- zmniejszenia liczby osób bezrobotnych,
- zmniejszenia liczby rodzin i osób zagrożonych ubóstwem,

- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- poszerzenia wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- zmniejszenie problemu uzależnienia,
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie,
- zwiększenia udziału seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- uwrażliwienia społeczeństwa na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
- podniesienia jakości usług świadczonych osobom starszym i niepełnosprawnym,
- zwiększenia bezpieczeństwa na drodze,
- zróżnicowania form i zwiększenie efektywności współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami ekonomii społecznej,
- zwiększenia aktywności mieszkańców, wzrostu liczby inicjatyw społecznych,
- podniesienia poziomu wiedzy mieszkańców o podejmowanych przez samorząd działaniach i zamierzeniach.

Prognozowane zmiany powinny przyczynić się do wypełnienia misji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Siewierz, tj. wzmocnić działania ukierunkowane na poprawę warunków i jakości życia mieszkańców Miasta i Gminy Siewierz.

4.4. Wskaźniki realizacji strategii.

Tabela 12. Wskaźniki realizacji strategii.

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźniki realizacji strategii
Wspieranie rodziny poprzez prowadzenie działań i tworzenie warunków sprzyjających jej prawidłowemu funkcjonowaniu	zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin	- liczba rodzin objętych pomocą społeczną, w tym liczba rodzin, w których jedną z przesłanek do udzielenia pomocy jest ubóstwo - liczba rodzin objętych pracą socjalną - liczba osób, którym udzielono pomocy w formie schronienia - liczba rodzin, które zamieszkują w lokalach socjalnych

		- liczba uczniów, którzy otrzymali pomoc materialną (stypendium szkolne, zasiłek szkolny)
	wspieranie rodzin w wychowaniu dziecka oraz pełnieniu funkcji opiekuńczej i wychowawczej	- liczba rodzin otrzymujących wsparcie asystenta rodziny - rodzaj oferty artystyczno – kulturalnej skierowanej do dzieci i młodzieży - liczba rodzin z dziećmi, które zostały objęte pracą socjalną - liczba zajęć/spotkań z rodzicami dot. edukacji i wspierania ich w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczej i wychowawczej, organizowana przez placówki oświatowe i Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny filia w Siewierzu
	podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny	- liczba rodzin, z którymi realizowano pracę socjalną, w których jedną z przesłanek był alkoholizm - liczba działań profilaktycznych z zakresu uzależnienia alkoholowego (pogadank, spektakli, imprez kulturalnych) - liczba działań profilaktycznych z zakresu uzależnienia od narkotyków (pogadank, spektakli, imprez kulturalnych) - liczba działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (pogadank, spektakli, imprez kulturalnych) - liczba rodzajów publikacji, materiałów promocyjnych w zakresie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny
	interdyscyplinarna pomoc rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych	- liczba rodzin, wobec których prowadzona była procedura „Niebieskie Karty” - ilość założonych procedur „Niebieskie Karty” - ilość zakończonych procedur „Niebieskie Karty”

		<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy psychologa lub psychoterapeuty ds. uzależnień - liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które skorzystały z pomocy psychologa lub psychoterapeuty ds. uzależnień - liczba osób uwikłanych w przemoc domową, które skierowano do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii - liczba osób skierowanych do Ośrodka Interwencji kryzysowej
Rozwój działań mających na celu zwiększenie uczestnictwa osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym	przeciwdziałanie izolacji i samotności osób starszych i niepełnosprawnych poprzez organizację różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zorganizowanych imprez kulturalnych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych - liczba organizacji pozarządowych działających na terenie gminy na rzecz osób starszych
	kształtowanie postaw społecznych mających na celu tworzenie środowiska przyjaznego osobom starszym i niepełnosprawnym, promowanie więzi pokoleniowych	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj inicjatyw mających na celu promowanie więzi pokoleniowych - liczba rozpowszechnianych materiałów promocyjnych mających na celu kształtowanie postaw społecznych dążących do tworzenia środowiska przyjaznego osobom starszym i niepełnosprawnym
	wzmacnianie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą w formie pracy socjalnej
	likwidacja barier architektonicznych	<ul style="list-style-type: none"> - ilość i rodzaj inwestycji podjętych w celu likwidacji barier architektonicznych
	wspieranie wolontariatu prowadzącego działalność na rzecz społeczności lokalnej	<ul style="list-style-type: none"> - ilość zrealizowanych akcji społecznościowych przy wykorzystaniu wolontariatu
Podniesienie jakości działań profilaktycznych w zakresie	monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień oraz zjawiska przemocy w	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin, wobec których prowadzona była procedura „Niebieskie karty” - ilość założonych procedur

rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	rodzinie na terenie miasta i gminy Siewierz	<p>„Niebieskie Karty”</p> <ul style="list-style-type: none"> - ilość zakończonych procedur „Niebieskie Karty” - liczba osób wobec których prowadzone były działania przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii - liczba osób uzależnionych, które skorzystały z pomocy psychoterapeuty ds. uzależnień - liczba osób współuzależnionych, które skorzystały z pomocy psychoterapeuty ds. uzależnień - liczba osób uzależnionych, które skorzystały z pomocy psychologa - liczba osób współuzależnionych, które skorzystały z pomocy psychologa - liczba udzielonych przez psychoterapeutę ds. uzależnień porad osobom uzależnionym i współuzależnionym - liczba udzielonych przez psychologa porad osobom uzależnionym i współuzależnionym - liczba osób, które dobrowolnie podjęły leczenie odwykowe w trybie stacjonarnym - liczba osób, które dobrowolnie podjęły leczenie odwykowe w trybie ambulatoryjnym - liczba wniosków skierowanych do sądu w celu wydania orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia odwykowego - liczba osób zgłoszonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii
--	---	---

	zwiększenie świadomości i wiedzy społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie	- liczba i rodzaj materiałów edukacyjnych/promocyjnych rozpowszechnionych na terenie gminy dot. przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie
	wzmacnianie systemu wsparcia i działań na rzecz skutecznej pracy z osobami uzależnionymi oraz dotkniętymi przemocą domową	- ilość szkoleń/warsztatów/konferencji, w których wzięli udział członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, członkowie grup roboczych w/w Zespołu i członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii - ilość osób, które wzięły udział w szkoleniach/warsztatach/konferencjach dot. przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie
Poprawa stanu bezpieczeństwa na terenie Miasta i Gminy Siewierz	zwiększanie wiedzy w zakresie zagrożeń	- liczba i rodzaj materiałów edukacyjnych/promocyjnych rozpowszechnionych na terenie gminy dot. różnorodnych zagrożeń - ilość i rodzaj zajęć zrealizowanych w placówkach oświatowych dot. zagrożeń
	zwiększanie bezpieczeństwa publicznego w gminie	- liczba dzielnicowych Komisariatów Policji w Siewierzu - ilość szkoleń/warsztatów/konferencji, w których wzięli udział funkcjonariusze Policji
	ochrona rodzin przed demoralizacją	- liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych - liczba prowadzonych przez Komisariat Policji w Siewierzu postępowań dot. demoralizacji

4.5. Monitoring i ewaluacja.

Zgodnie z art. 110 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Siewierz na lata 2019-2023 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Siewierzu. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych, polegające na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

Podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Siewierz na lata 2019 - 2023 jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Siewierz na lata 2019-2023 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Spis tabel:

Tabela 1. Stan ludności według wieku w Gminie Siewierz w latach 2015-2017.	19
Tabela 2. Naturalny ruch ludności w Gminie Siewierz.	19
Tabela 3. Ilość dzieci objętych opieką placówek szkolno-wychowawczych.	21
Tabela 4. Pomoc udzielana przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Siewierzu.	23
Tabela 5. Świadczenia dla osób niepełnosprawnych i starszych.	26
Tabela 6. Wskaźniki zasięgu ubóstwa w Polsce według wieku w latach 2014-2017 w %.	28
Tabela 7. Wskaźniki zasięgu ubóstwa w Polsce według grup społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych w latach 2014-2017 w %.	28
Tabela 8. Stopa bezrobocia w Polsce.	30
Tabela 9. Ilość osób bezrobotnych w Gminie Siewierz zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie w latach 2014 – 2018.	31
Tabela 10. Ilość osób z terenu Gminy Siewierz wyrejestrowanych z Powiatowego Urzędu Pracy w latach 2016-2018.	32
Tabela 11. Dane statystyczne dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w okresie 2014 – 2018.	34
Tabela 12. Wskaźniki realizacji strategii.	61

Spis wykresów:

Wykres 1. Ludność Gminy Siewierz.	18
Wykres 2: Ludność województwa śląskiego, powiatu będzińskiego oraz Gminy Siewierz.	18
Wykres 3. Wymeldowania i zameldowania w gminie.	20
Wykres 4. Ilość dzieci z terenu Miasta i Gminy Siewierz w wieku od 3 do 19 lat.	21
Wykres 5. Ilość rodzin objętych pomocą społeczną i pracą socjalną.	24
Wykres 6. Ilość biernych zawodowo ze względu na niepełnosprawność i chorobę w woj. śląskim w tysiącach.	25
Wykres 7. Pomoc udzielona przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Siewierzu na podstawie przesłanki niepełnosprawność.	25
Wykres 8. Udział poszczególnych grup wiekowych w ogóle społeczności gminy.	27
Wykres 9. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej.	29
Wykres 10. Pomoc udzielona osobom, których dochód jest niższy niż ustawowe kryterium dochodowe.	29
Wykres 11. Ilość bezrobotnych powiatu będzińskiego zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie w latach 2015-2018.	30
Wykres 12. Ilość bezrobotnych kobiet i mężczyzn zamieszkujących Miasto i Gminę Siewierz, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Będzinie w latach 2015 – 2018.	31
Wykres 13. Stosunek liczby osób bezrobotnych powiatu będzińskiego do Gminy Siewierz.	32
Wykres 14. Pomoc społeczna udzielona z powodu bezrobocia.	33
Wykres 15. Podział respondentów z uwagi na płeć.	37
Wykres 16. Podział respondentów z uwagi na miejsce zamieszkania.	37
Wykres 17. Struktura respondentów z uwagi na wiek.	38
Wykres 18. Struktura respondentów z uwagi na wykształcenie.	38
Wykres 19. Jakie problemy najczęściej dotyczą mieszkańców Gminy Siewierz?	39
Wykres 20. Ocena jakości oferty na terenie Miasta i Gminy Siewierz w poszczególnych obszarach życia.	41
Wykres 21. Sytuacja zawodowa respondentów.	41
Wykres 22. Znalezienie pracy na terenie Gminy Siewierz w opinii respondentów.	42

Wykres 23. Poziom dochodów respondentów w stosunku do zaspokajanych potrzeb i możliwości oszczędzania.	42
Wykres 24. Jakość życia na terenie Gminy Siewierz w ocenie respondentów.	43
Wykres 25. Czy wśród najbliższego otoczenia respondentów są osoby, które nadużywają alkoholu lub substancji psychotropowych?	43
Wykres 26. Czy wśród najbliższego otoczenia respondentów są osoby, które doznają przemocy w rodzinie?	44
Wykres 27. Czy wśród najbliższego otoczenia respondentów są osoby, których dotyczy problem ubóstwa?	45
Wykres 28. Czy wśród najbliższego otoczenia respondentów są osoby, które mają bardzo złe warunki mieszkaniowe?	45
Wykres 29. Jakie problemy najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne z terenu Gminy Siewierz?	46
Wykres 30. Z jakimi problemami borykają się osoby w podeszłym wieku w Gminie Siewierz?	47
Wykres 31. Jakie są przyczyny bezradności rodzin w sprawach opiekuńczo – wychowawczych lub dotyczących prowadzenia gospodarstwa domowego?	47
Wykres 32. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w Gminie Siewierz?	48
Wykres 33. Które osoby są najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym?	49
Wykres 34. Czy oferta wydarzeń kulturalnych organizowanych przez Gminę Siewierz jest wystarczająca?	49
Wykres 35. Czy respondenci są zadowoleni z działań służących wszechstronnemu rozwojowi Gminy Siewierz?	50
Wykres 36. Ocena poziomu edukacji na terenie Gminy Siewierz.	51
Wykres 37. Czy respondentom jest znana oferta Ośrodka Pomocy Społecznej?	51
Wykres 38: Czy respondenci w ciągu ostatnich 5 lat korzystali z pomocy społecznej?	52
Wykres 39: Czy respondenci w ciągu ostatnich 5 lat korzystali z pomocy społecznej?	52
Wykres 40. Jak respondenci oceniają stan bezpieczeństwa na terenie Gminy Siewierz?	53
Wykres 41. Przyczyny braku bezpieczeństwa na terenie gminy.	53
Wykres 42. Co zdaniem respondentów mogłoby wpłynąć na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa w gminie?	54

Spis rysunków:

Rysunek 1. Gminy powiatu będzińskiego .	15
Rysunek 2. Sołectwa Gminy Siewierz.	16
Rysunek 3. Lokalizacja Gminy Siewierz na tle dróg krajowych przebiegających przez województwo śląskie.	17
Rysunek 4. Główne źródła problemów społecznych.	22